

Samhällsviktig verksamhet vid en influensapandemi

- en sammanställning av länsstyrelsernas
arbete 2007

2008-06-11
KBM 0176/2007

**KRISBEREDSKAPS
MYNDIGHETEN**

Titel: Samhällsviktig verksamhet vid influensapandemi
- en sammanställning av länsstyrelsernas arbete 2007
Utgiven av Krisberedskapsmyndigheten (KBM)

KBM:s dnr: 0176/2007

Skriften kan laddas ner från Krisberedskapsmyndighetens webbplats
www.krisberedskapsmyndigheten.se

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Uppdraget och denna rapport	7
2.1	Uppdraget till länsstyrelserna	7
2.2	Stöd från Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen.....	7
2.2.1	Uppdrag till Krisberedskapsmyndigheten	7
2.2.2	Frågor från Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen	8
2.3	Rapportens innehåll	9
2.3.1	Syfte och upplägg	9
2.3.2	Avgränsningar och reservationer.....	9
3	Länsstyrelsernas arbete	10
3.1	Omfattning på arbete och redovisning	10
3.2	Samverkan mellan länsstyrelserna	11
3.3	Länsstyrelsernas stöd till kommunerna	12
3.4	Länsstyrelsernas synpunkter på arbetet.....	12
4	Sammanställning av resultatet	13
4.1	Inledning	13
4.2	Samhällsviktiga verksamheter.....	13
4.2.1	Samhällsviktig verksamhet ur ett generellt perspektiv	13
4.2.2	Samhällsviktiga verksamheter vid en influensapandemi	13
4.2.3	Vitala funktioner och befattningar	16
4.2.4	Externa beroenden	17
4.2.5	Behov av stöd	17
5	Slutsatser och rekommendationer	20
5.1	Samlad bedömning.....	20
5.2	Krisberedskapsmyndighetens och Socialstyrelsens förslag till fortsatt arbete och åtgärder	20
5.2.1	Länsstyrelsernas fortsatta arbete med stöd till samhällsviktiga verksamheter.....	20
5.2.2	Fortsatt stöd från Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen	22
5.2.3	Förslag till fortsatt arbete hos samhällsviktiga aktörer.....	22
5.2.4	Förslag till sektorsvisa åtgärder	23
5.2.5	Författningar.....	24
	BILAGA 1. Frågor till länsstyrelserna	26
	BILAGA 2. Planeringsantaganden	28
	BILAGA 3 Redovisning per sektor	29
	Energiförsörjning	29
	Information och kommunikation	33

Finansiella tjänster	35
Socialförsäkringar.....	37
Hälsa- och sjukvård samt omsorg	37
Skydd och säkerhet	40
Transporter	42
Kommunalteknisk försörjning	44
Livsmedelsförsörjning	45
Offentlig förvaltning	47

1 Sammanfattning

Slutsatser

Utifrån länsstyrelsernas underlag framgår att samhället vid en pandemi kommer att kännetecknas av en mängd störningar och att medborgarna inte kan räkna med normal service. Prioriterade uppgifter inom de samhällsviktiga verksamheterna verkar ändå kunna upprätthållas i stor utsträckning, förutsatt att det görs en adekvat pandemiplanering inom verksamheterna, att det finns möjligheter att göra undantag i vissa lagar och regler samt att samverkan sker mellan olika aktörer.

Av de länsstyrelser som har lämnat någon form av jämförbar bedömning för sina län har tolv stycken angett att samhällsviktiga verksamheter i stort har en förmåga med vissa brister att bedriva prioriterad verksamhet vid en pandemi. Två länsstyrelser har varit lite mer pessimistiska i sin bedömning.

I den sektorsvisa redovisningen framgår att den sektor som får störst problem är Hälso- och sjukvård samt omsorg, som kommer att mötas av en stor belastning samtidigt som verksamheterna kommer att ha mindre personal än normalt. Framför allt är det kommunerna som får problem och det lyfts fram även av de kommuner som har genomfört pandemiplanering. Även inom sektorn Transporter kan störningar förväntas, främst inom spårbunden trafik. Förseningar i leveranser kan i sin tur orsaka problem i verksamheter inom andra sektorer. Inom sektorerna Energiförsörjning, Information och kommunikation samt Livsmedel har de stora leverantörerna genomfört kontinuitets- och pandemiplanering och verksamheterna bedöms kunna fungera utan stora störningar. Vad gäller övriga sektorer är bedömningarna varierande för olika verksamheter. Inom alla sektorer finns det verksamheter som har bristfällig förmåga.

Kommunerna, som är ansvariga för flera samhällsviktiga verksamheter, har i flera fall inte kommit så långt i sin planering. I de län där länsstyrelserna har arbetat aktivt med att stötta kommunernas planering och underlättat samverkan med andra kommuner samt landstinget, har kommunerna redovisat en betydligt bättre förmåga än i andra län.

En stor del av de verksamheter som har lämnat underlag till länsstyrelserna har angett att de behöver kunna göra undantag från dagens bestämmelser i arbetstidslagen för att kunna bedriva prioriterad verksamhet. Även möjligheten att göra undantag från konkurrenslagen, socialtjänstlagen, regler för karensdag samt kör- och vilotider är ofta återkommande önskemål. Andra former av stöd som efterfrågas är mer information om influensapandemi, samverkan med myndigheter, hjälp med att säkerställa personalresurser och lägga upp övningar. Många har vidare angett att de behöver bli prioriterade när det gäller elektricitet, drivmedel och läkemedel. Flera verksamheter har också frågat efter möjligheten att själva få prioritera bland sina kunder och de vill gärna ha en dialog med myndigheterna om hur de bör prioritera sina leveranser för att det ska gagna samhället på bästa sätt.

Behov av fortsatt arbete

Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen anser att länsstyrelserna under året har bedrivit ett viktigt arbete med att säkerställa samhällsviktig verksamhet inför en pandemi och andra extraordinära händelser och att det är angeläget att länsstyrelserna fortsätter sitt engagemang i dessa frågor tillsammans med landsting och kommuner. Viktiga moment i arbetet är att få med de utpekade samhällsviktiga verksamheterna i planeringen, återkoppla kunskap och information till dem och utveckla dialogen för att stärka deras planering och få mer kunskap om var de kritiska funktionerna finns. Vidare att bedriva analys av beroendekedjor och prioriteringsordning mellan verksamheter inom länen, stödja kommuner och landsting med planering och samordning samt ta initiativ till regional samverkan då det gäller information och kommunikation.

Det finns många frågor som länsstyrelserna inte kan lösa eller behöver hjälp med. Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen ser det som angeläget att utveckla stödet både för verksamheternas egen planering samt för länsstyrelserna.

- Krisberedskapsmyndigheten bör utveckla principer för prioritering av verksamheter så att det finns ett transparent sätt att ta fram en prioritetsordning mellan olika samhällsviktiga verksamheter vid behov. Här är sydlänens underlag en intressant utgångspunkt.
- För att tillgodose behovet av information i olika frågor, behöver Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen se över den information som finns för att se om den behöver anpassas, göras mer tillgänglig och kompletteras.
- *Vägledning inför kriser del 2 Att planera för en pandemi* ska uppdateras med bland annat fler hänvisningar till relevant information, men också med ett mer konkret stöd och goda exempel på arbetsätt och planer för både offentliga och privata aktörer.
- Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen avser att utveckla samverkan med nationella aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet eller företräder en sektor med samhällsviktig verksamhet, så att de i större utsträckning kan utveckla pandemiplaneringen. Deras åtgärder behöver samordnas med länsstyrelsernas och de respektive verksamheternas aktörer på regional och lokal nivå.
- Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen avser också att ta fram scenarier för övning som ett stöd för olika verksamheter att stämma av sin planering mot.

Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen anser vidare att det är nödvändigt att alla aktörer som har ett ansvar för inriktning och samordning inom olika sektorer, eller har ett ansvar för att tolka lagar och utforma regelverk, bidrar till att stödja och möjliggöra beredskapsplanering för pandemi och andra extraordinära händelser.

2 Uppdraget och denna rapport

2.1 Uppdraget till länsstyrelserna

I den här rapporten finns en sammanställning av det arbete som länsstyrelserna har bedrivit samt slutsatser och förslag på fortsatta åtgärder. Uppdraget att identifiera och ge stöd till samhällsviktiga verksamheter gavs i regleringsbrevet för budgetåret 2007 som gällde länsstyrelserna och det hade följande lydelse:

Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar

2. Länsstyrelserna skall inom sina respektive geografiska områden identifiera vilka verksamheter som behövs för att säkerställa en grundläggande funktionalitet vid en extraordinär händelse samt bistå verksamhetsansvariga i arbetet med att identifiera vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa en grundläggande funktionalitet. Länsstyrelserna skall även identifiera vilka verksamheter som är särskilt viktiga för samhället vid en influensapandemi samt vilka funktioner eller befattningar hos t.ex. en myndighet eller ett företag som är vitala för att verksamheten skall kunna upprätthålla en grundläggande funktionalitet.

Arbetet skall vara inriktat på vilka generella åtgärder som kan behöva vidtas för att de funktioner som identifieras skall kunna upprätthållas vid en eventuell influensapandemi. I syfte att säkerställa likformighet och för att bidra till kvalitetssäkring skall arbetet genomföras i samarbete med övriga länsstyrelser samt i samråd med Krisberedskapsmyndigheten och i tillämpliga delar med Socialstyrelsen. I den del som rör en eventuell influensapandemi skall samråd ske med smittskyddsläkaren inom respektive landsting. Länsstyrelserna skall även samråda med kommunerna i länet. Erfarenheter från länsstyrelsernas arbete med risk- och sårbarhetsanalyser skall tas tillvara. Verksamheternas beroende av yttre aktörer, t.ex. leverantörer av nyckelresurser, skall också beaktas.

Uppdraget skall redovisas till Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen senast den 31 december 2007.

2.2 Stöd från Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen

2.2.1 Uppdrag till Krisberedskapsmyndigheten

Samtidigt som länsstyrelserna fick sitt uppdrag fick även Krisberedskapsmyndigheten ett uppdrag i myndighetens regleringsbrev för budgetåret 2007 att utveckla ett stöd till såväl verksamhetsansvariga som till länsstyrelserna i deras uppdrag. Uppdraget hade följande lydelse:

19. Krisberedskapsmyndigheten skall utveckla ett verktyg som stöd för verksamhetsansvariga i planeringen inför en extraordinär händelse. Verktyget skall kunna användas av verksamhetsansvariga för att inom deras respektive ansvarsområden kunna identifiera vilka funktioner som måste upprätthållas för att erhålla grundläggande förmåga i verksamheten. Verktyget skall även fungera som stöd för verksamhetsansvariga när det gäller att identifiera vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa dessa funktioner vid en extraordinär händelse. Vidare skall Krisberedskapsmyndigheten i samråd med Socialstyrelsen anpassa verktyget så att det skulle kunna

användas vid förberedelserna inför en eventuell pandemi. Verktøget bör också kunna fungera som stöd till länsstyrelserna i deras arbete med, att på uppdrag av regeringen, ta fram ett underlag om de åtgärder som kan bli nödvändiga för att säkerställa en grundläggande funktionalitet i de samhällsviktiga funktionerna vid en pandemi. Uppdraget ska slutredovisas den 15 maj 2007.

Krisberedskapsmyndigheten tolkade uppdraget som att regeringen efterfrågade en utveckling av det stöd som Krisberedskapsmyndigheten hade tagit fram våren 2006 tillsammans med Socialstyrelsen och en arbetsgrupp med representanter från länsstyrelser, kommuner och landsting: *Att planera för en pandemi – en vägledning för verksamhetsansvariga*.

Den 15 maj 2007 redovisade Krisberedskapsmyndigheten en vägledning med rubriken *Verktøy som stöd för verksamhetsansvariga i planeringen inför en extraordinär händelse*. Vägledningen finns i två delar där den första tar upp extraordinära händelser generellt och den andra inriktar sig specifikt mot pandemi. I början av 2008 presenterades vägledningen som en webbversion och gavs då rubriken *Vägledning inför kriser: Del 1 Att planera inför kriser* och *Del 2 Att planera för en pandemi*.

I vägledningens del två finns bland annat de antaganden som Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen anser att planeringen bör utgå ifrån. Dessa återfinns här i bilaga 2. I vägledningen beskrivs också hur länsstyrelsen i Västernorrland i ett pilotprojekt gick till väga för att identifiera samhällsviktig verksamhet och för att ha en dialog med dessa inför en pandemi.

2.2.2 Frågor från Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen

För att ge stöd till länsstyrelsernas arbete, få önskade uppgifter och en gemensam struktur på rapporteringarna skickade Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen ut en skrivelse den 12 juni 2007 till länsstyrelserna med frågeställningar som de uppmanades att besvara.

Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen tolkade länsstyrelsernas uppdrag som att det syftade till att utveckla samhällets krisberedskap vid en extraordinär händelse, i synnerhet pandemi, enligt den inriktning som finns angiven i vägledningen. En del av arbetet består av att identifiera samhällsviktiga verksamheter, informera dem om extraordinära händelser och om pandemi och ge dem stöd i att utveckla sin förmåga att fungera vid dessa händelser. En annan del består av att få kunskap om hur samhället skulle fungera vid en pandemi, vilka verksamheter som möter stora problem och ta reda på om det finns någon form av stöd som dessa verksamheter efterfrågar för att kunna bedriva den prioriterade verksamheten. Utifrån denna kunskap kan länsstyrelser, landsting och myndigheter se behov av särskilda åtgärder och eventuellt behov av prioritering av resurser.

Eftersom uppdraget i regleringsbrevet inte tog upp alla dessa aspekter valde Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen att låta några frågor vara frivilliga att besvara. Frågeställningarna finns i bilaga 1.

2.3 Rapportens innehåll

2.3.1 Syfte och upplägg

I den här rapporten görs en sammanställning av det underlag som länsstyrelserna har redovisat till Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen. Fokus på sammanställningen är lagd på länsstyrelsernas arbete med uppdraget och de resultat de har fått in från kontakterna med de samhällsviktiga verksamheterna. Syftet är att ge svar på följande frågor:

- Hur har länsstyrelserna arbetat med uppdraget? Hur långt har de kommit?
- Vilka samhällsviktiga verksamheter har länsstyrelserna identifierat för extraordinära händelser generellt och vid en pandemi?
- Hur skulle de samhällsviktiga verksamheterna fungera vid en pandemi?
- Vilka är problemen och vilket behov av stöd har de samhällsviktiga verksamheterna samt länsstyrelserna inför det fortsatta arbetet?

När det gäller själva redovisningarna av samhällsviktiga verksamheter, vitala funktioner och befattningar samt exempel på åtgärder återges endast kortfattade sammanställningar eller exempel i rapporten. Krisberedskapsmyndigheten har stått för arbetet med sammanställningen. Förslagen på fortsatt arbete har Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen tagit fram tillsammans.

I kapitel 3 beskrivs länsstyrelsernas arbete medan en sammanfattning av resultatet återfinns i kapitel 4. Slutsatser och rekommendationer finns i kapitel 5. I bilaga 3 återfinns en sektorsvis redovisning.

2.3.2 Avgränsningar och reservationer

Rapporten bygger på underlaget från länsstyrelserna där de dels beskriver sitt arbete, dels redovisar en sammanställning och bedömning av förmågan utifrån uppgifter som de har fått i kontakterna med de samhällsviktiga verksamheterna. Underlaget som har kommit till Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen är inte avstämt med eller faktagranskat av nationella aktörer såsom sektorsmyndigheter eller branschföreträdare.

3 Länsstyrelsernas arbete

3.1 Omfattning på arbete och redovisning

Pandemiplanering fanns på de flesta länsstyrelsernas agenda redan innan det här uppdraget gavs. De länsstyrelser som redan hade påbörjat sitt arbete har under året kommit längst i de uppgifter som uppdraget ger. De som hade planerat in pandemiplanering för 2008 eller senare har oftast inte haft möjlighet att få tillräckligt med resurser för att kunna fullfölja hela uppdraget under 2007.

Av de 21 länsstyrelserna har 20 skickat in underlag till Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen. Underlagen skiljer sig åt i såväl omfattningen av antal besvarade frågor, som i omfattningen av redovisningen av de enskilda frågorna. Underlaget varierar mellan 3 och 40 sidor i omfång. Gemensamt för de 20 länsstyrelserna är dock att de har haft någon form av aktivitet då det gällde arbetet med att identifiera samhällsviktig verksamhet och att säkerställa den inför en pandemi. Det kan konstateras att länsstyrelserna har koncentrerat arbetet på pandemi, även om uppgiften var att även se på extraordinära händelser generellt. Länsstyrelsen i Östergötland har jämte arbetet med influensapandemi tagit med en händelse av långvarigt elbortfall och har även redovisat resultatet av det.

I sitt uppdrag har samtliga länsstyrelser som har svarat samverkat med landstinget samt haft kontakt med kommunerna inom länet. De flesta länsstyrelser har lagt upp arbetet vid möten med representanter från kommunerna. Vid dessa möten har landstinget, i form av en smittskyddsläkare, oftast deltagit och informerat om influensapandemi och landstingets roll. Länsstyrelserna i de största länen har planerat upplägget mer på egen hand och har därefter informerat kommunerna om arbetet och bett om stöd via skrivelser. De län som tog fram gemensamt underlag om samhällsviktig verksamhet har skickat detta för synpunkter till kommunerna och på vissa håll även bjudit in kommunerna till informationsmöten.

En utgångspunkt för att kunna identifiera samhällsviktig verksamhet har varit de kriterier som Krisberedskapsmyndigheten har tagit fram i faktabladet *Samhällsviktig verksamhet* och som också återfinns i Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsens vägledning, som var ett stöd till länsstyrelserna.

Av de 20 länsstyrelser som har svarat, har 19 identifierat samhällsviktig verksamhet. Ett par länsstyrelser har enbart pekat ut de allra mest väsentliga aktörerna. Fyra länsstyrelser påpekar att kompletterande arbete kan leda till att fler verksamheter pekas ut efter hand. Länsstyrelserna i de största länen har haft en skriftlig kontakt med de samhällsviktiga verksamheterna. Av de övriga länsstyrelserna har tolv bjudit in representanter för verksamheterna till ett informationsmöte där landstinget har deltagit i de flesta fall och ibland även länsveterinären för att informera om fågelinfluensa. Av länsstyrelserna har 15 gått ut med en enkät till verksamheterna och bett om uppgifter för att kunna besvara samtliga frågor.

Tolv länsstyrelser har angett att deras arbete med influensapandemi inom länet ska fortsätta de närmaste åren. Det gäller såväl dem som inte har haft resurser för att bedriva något större arbete under 2007, som dem som både har upprättat kontakt med samhällsviktiga verksamheter och sammanställt underlag från dessa. De ser att det finns ytterligare initiativ från länsstyrelsen som kan utveckla beredskapen i länet. Som exempel nämns bland annat återkoppling på det underlag som länsstyrelsen har fått in och en fortsatt dialog om förmågan hos verksamheterna.

I arbetet har länsstyrelserna och kommunerna etablerat en viktig kontakt med samhällsviktiga verksamheter och många har fått en ökad insikt i vilka problem som kan uppstå vid en pandemi, vilka beroenden som finns och vilka åtgärder som kan bli aktuella. Detta ger länsstyrelserna och kommunerna också en stor kunskap i deras fortsatta arbete inom ramen för deras geografiska ansvar även inför andra extraordinära händelser.

3.2 Samverkan mellan länsstyrelserna

Alla länsstyrelser finns representerade i samverkansområdet Geografiskt områdesansvar. Uppdraget har diskuterats där, men inget gemensamt arbetssätt eller upplägg har utvecklats i det samarbetet. Flera länsstyrelser har däremot tagit del av det pilotprojekt som Länsstyrelsen i Västernorrlands län har genomfört med stöd av Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen vintern 2006/07. Länsstyrelsen i Västernorrlands län har vid flera tillfällen informerat om sitt arbete för andra länsstyrelser.

Det enda strukturerade samarbetet som ägde rum skedde inom ramen för Sydlänssamverkan där länsstyrelserna från Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Skåne och Västra Götaland deltar. En arbetsgrupp tillsattes för att ta fram en gemensam grund i regionen över vad som kan vara samhällsviktig verksamhet. Gruppen lämnade också förslag på vilka verksamheter inom länsstyrelsernas egna organisationer som kunde anses vara samhällsviktiga samt angav på vilken nivå dessa verksamheter behöver upprätthållas vid en pandemi.

Gruppens förteckning har utgjort underlag för sydlänens respektive arbete. Enbart ett par länsstyrelser har gjort några justeringar av förteckningen. I förteckningen är de samhällsviktiga verksamheterna indelade i tre prioritetsgrupper. I prioritet 1 ingår el, tele, skydd, ordning och säkerhet, dricks-vattenförsörjning, läkemedel, livsmedelsförsörjning samt information och kommunikation. I prioritet 2 ingår IT och Internet, betalningsväsendet, drivmedel och bränsle samt godstransporter. I prioritet 3 ingår persontransporter, bränsle (flis och pellets) samt näringsliv. Smittskydd, hälso- och sjukvård samt begravningsväsendet bedöms som vitalt för pandemi-beredskapen och står därför ovan prioritetsordningen. Den kommunala verksamheten har redovisats separat med motsvarande tre prioritetsgrupper.

Inom varje grupp är verksamheterna dessutom inbördes prioriterade efter fyra faktorer som är tagna från Krisberedskapsmyndighetens underlag om samhällsviktig verksamhet: är verksamheten viktig för individens liv och

hälsa, är den viktig för samhällets funktionalitet, står ekonomiska värden på spel eller kan störningarna i verksamheten medföra skador på den yttre miljön. Utöver detta gemensamma arbete har erfarenhetsutbyte skett mellan storstadslänens länsstyrelser.

3.3 Länsstyrelsernas stöd till kommunerna

Även om alla länsstyrelserna mer eller mindre har tagit med kommunerna i arbetet med att identifiera samhällsviktig verksamhet är det betydligt färre som har hunnit med att ge kommunerna stöd i att gå igenom deras egen verksamhet. Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen hade inte specifikt bett om den uppgiften, men flera länsstyrelser tar upp det i svaret på fråga 3. De anger att stödet till kommunerna är en uppgift som behöver utvecklas framöver, även om flera påpekar att de har tagit upp pandemiplanering mer övergripande med kommunerna redan tidigare.

En del länsstyrelser anger att de har arbetat aktivt med kommunerna och deras förvaltningar och att samtliga kommuner inom länet har tagit fram pandemiplaner eller har dem nästan färdiga. Även vissa övningar har genomförts med kommunerna. Örebro, Gävleborg, Kalmar, Kronoberg och Skåne län bedöms ha kommit långt.

Örebro län kan utgöra ett bra exempel på hur arbetet kan läggas upp. En arbetsgrupp med representanter från länsstyrelsen, landstinget och kommunerna tog 2006-2007 fram ett underlag för kommunernas planläggning, som dessa sedan har arbetat efter. Samtliga kommuner i länet har pandemiplaner framtagna som har beslutats av kommunfullmäktige.

3.4 Länsstyrelsernas synpunkter på arbetet

I samband med att länsstyrelserna har redovisat sitt underlag har de även lämnat kommentarer och synpunkter på arbetet. Bland annat har en del påpekat att tiden från det att Krisberedskapsmyndigheten gav sitt stöd till länsstyrelserna fram till årsskiftet var alltför kort för att ett adekvat arbete skulle kunna utföras.

Tre länsstyrelser har lyft fram att det är viktigt att fortsätta med nationell, regional och lokal samverkan i dessa frågor. Två andra har uttryckt en önskan om bättre samverkan mellan olika län, men anger att det bästa vore en utvecklad nationell samverkan med alla län och med central styrning. Förslag har kommit om att man på central nivå ska initiera en arbetsform där länsstyrelserna kan diskutera gemensamma problem.

Ytterligare två länsstyrelser har föreslagit att det bör tas fram ett sätt att hantera nationella aktörer med regional verksamhet. De regionala verksamheterna har i flera fall vidare distribuerat länsstyrelsernas frågor till sitt huvudkontor, som i sin tur har fått lämna svar till ett flertal länsstyrelser. Här föreslås att Krisberedskapsmyndigheten eller en annan central instans tar in dessa uppgifter i framtiden. Genom det skulle länsstyrelserna få mer tid till att samverka med de regionala verksamheterna.

4 Sammanställning av resultatet

4.1 Inledning

I det här kapitlet redovisas sammanställningen av det underlag som länsstyrelserna har rapporterat in. En mer detaljerad redovisning per sektor finns i bilaga 3.

4.2 Samhällsviktiga verksamheter

4.2.1 Samhällsviktig verksamhet ur ett generellt perspektiv

I uppdraget från regeringen angavs att länsstyrelserna skulle identifiera de verksamheter som krävs för att säkerställa en grundläggande funktionalitet i samhället utifrån två perspektiv. Det ena var en extraordinär händelse allmänt sett, alltså de verksamheter som kan bedömas vara samhällsviktiga vid olika typer av incidenter. Det andra var den specifika extraordinära händelsen influensapandemi.

Endast åtta länsstyrelser har gjort en särskild redovisning för samhällsviktig verksamhet vid en extraordinär händelse. Dessa verksamheter är dock i princip desamma som respektive länsstyrelse har redovisat som samhällsviktig verksamhet vid en pandemi, men de oftast inte lika många samt redovisade i övergripande termer utan att de specifika aktörerna är angivna.

Övriga länsstyrelser har hänvisat till att de verksamheter som bedöms vara samhällsviktiga vid en pandemi är de verksamheter som bedöms vara samhällsviktiga generellt sett, även om olika extraordinära händelser belastar eller påverkar verksamheter i varierande grad. En influensapandemi är i det närmaste en unik händelse då den påverkar alla samhällsviktiga verksamheter på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Pandemins primära effekt belastar främst verksamheter inom hälso- och sjukvården samt omsorgen.

4.2.2 Samhällsviktiga verksamheter vid en influensapandemi

De 19 länsstyrelser som har redovisat de samhällsviktiga verksamheterna vid en influensapandemi har till stor del följt den struktur i sektorer som återfinns i Krisberedskapsmyndighetens faktablad *Samhällsviktig verksamhet: Energiförsörjning, Information och kommunikation, Finansiella tjänster, Hälso- och sjukvården samt omsorg, Skydd och säkerhet, Transporter, Kommunalteknisk försörjning, Livsmedel och Offentlig förvaltning.*

I Krisberedskapsmyndighetens faktablad finns också sektorn Industri och handel, men bara ett par länsstyrelser har tagit upp någon verksamhet under den rubriken och dessa har inte tagits med i den sammanställningen. Tre länsstyrelser har däremot valt att separat redovisa länsstyrelsens egen verksamhet samt kommunernas verksamhet.

Av länsstyrelserna har totalt 14 gett en övergripande bedömning av förmågan hos de samhällsviktiga verksamheterna i länet att verka vid en influensapandemi. Även om de inte är helt jämförbara, anger tolv stycken i princip att de samhällsviktiga verksamheterna inom länet har en förmåga med vissa brister att bedriva verksamhet. Ett par länsstyrelser har förtydligat genom att ange att de prioriterade uppgifterna hos de samhällsviktiga verksamheterna bedöms kunna utföras, men att all verksamhet inte kommer att kunna bedrivas. Ett par länsstyrelser har angivit en mer pessimistisk syn på förmågan. Några har också påpekat att om personalbortfallet slår väldigt ojämnt, förblir samhällsviktiga verksamheter sårbara oavsett planering. Det har vidare konstaterats att om en viss verksamhet får anstå under en tid kommer det att medföra merarbete efteråt.

Den sektorsvisa redovisningen i bilaga 3 visar att det finns verksamheter inom alla sektorer som har bristfällig förmåga. Det går inte alltid att utläsa vad det beror på. Är det otillräcklig planering eller är det för att verksamheten kommer att möta en ökad belastning samtidigt som den är känslig för personalbortfall? I redovisningen till Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen framgår det inte heller specifikt vilka aktörer som har angett vilken förmåga. Det är inte en uppgift myndigheterna har efterfrågat, men det är bra att länsstyrelserna har denna kunskap och att de fortsätter att ha en dialog med aktörerna.

Sektor	Bedömning
Energiförsörjning	Bedöms kunna fungera i stort. De större elproducenterna och distributörerna har genomfört omfattande pandemiplanering. Även oljebolagen har planerade åtgärder som kan sättas in för att minimera problemen för kunderna. Bedömningen förutsätter dock möjligheten att göra undantag från dagens regler i arbetstidslagen, konkurrenslagen och andra regelverk samt att inga andra större incidenter inträffar samtidigt.
Information och kommunikation	Verksamheterna bedöms kunna fungera på en acceptabel nivå. De elektroniska kommunikationerna är relativt okänsliga i scenariot eftersom de inte är personalintensiva. Problem kan däremot förväntas i post-, paket- och tidningsdistribution. Nyheter och samhällsinformation kan dock spridas via TV, radio och Internet.
Finansiella tjänster	Pandemi- och kontinuitetsplanering har bedrivits sedan tidigare inom flera verksamheter och sektorn bedöms kunna fungera utan allvarliga störningar. Värde transporter är dock en svag länk, vilket kan förväntas ge problem med kontantförsörjningen.
Socialförsäkringar	Här varierar bedömningarna av förmågan kraftigt för olika verksamheter samt mellan samma verksamheter på olika orter och det är därför svårt att göra en helhetsbedömning. Problem kan komma att uppstå i

	några delar.
Hälsa- och sjukvård samt omsorg	Många länsstyrelser har lyft fram den höga belastning som slår mot både landsting och kommuner. Landstingen har kommit långt i sin planering. Inom den kommunala omsorgen kvarstår ett stort arbete, men även flera kommuner som har genomfört planering uppger att det blir svårt att kunna bedriva prioriterad verksamhet. Även distribution och försäljning av läkemedel kan få problem.
Skydd och säkerhet	Inom sektorn varierar bedömningarna kraftigt för olika verksamheter och problem kan förväntas om inte pandemiplaneringen utvecklas. För flera aktörer verkar det som om hotet om pandemi tidigare har varit okänt. En pandemi kan medföra stora konsekvenser för samhällets förmåga att hantera större händelser som omfattande olyckor.
Transporter	Störningar i trafiken kommer att uppstå. Särskilt spår-bunden trafik kommer att drabbas hårt vid personalbortfall. I storstäderna kan det ge stora problem eftersom det medför att många får svårt att ta sig till arbetet och det kan dessutom generera trafikstockningar om fler väljer att köra personbil till arbetet.
Kommunalteknisk försörjning	Bedöms fungera tillfredsställande om alla kommuner utvecklar sin planering och samverkan. Problem i sophantering kan i första hand slå mot stadsbefolkningen.
Livsmedel	Här finns kontinuitetsplanering och stor flexibilitet. Även om utbudet av varor kan komma att minska, liksom öppettider och tillgängliga butiker, bedöms livsmedelsförsörjningen inte bli ett allvarligt problem. Hantering vid slakterier och djurhållning kan dock möta problem.
Offentlig förvaltning	Problem kan förväntas, men här återfinns ganska olika typer av verksamheter vilket gör det svårt att ge en helhetsbedömning. Flera aktörer verkar inte ha planerat för pandemi ännu och effekterna av en pandemi är inte analyserade i någon större utsträckning.

Bedömningarna i den här rapporten måste ses utifrån kunskapen att svarsfrekvensen för en del länsstyrelser inte har varit så hög. Det finns en viss anledning att tro att de verksamheter som inte har lämnat uppgifter till länsstyrelserna har bedömt frågorna som oviktiga och att de inte heller har någon pandemiplanering. Samtidigt kan det konstateras att flera stora aktörer inom de fundamentala systemen såsom el, tele, livsmedel och transporter har lämnat uppgifter.

Verifiering av bedömningen med annat underlag

Krisberedskapsmyndigheten bedriver sedan ett par år ett projekt som studerar samhällskritiska beroenden, alltså samhällsviktiga verksamheters beroenden av andra verksamheters funktion för att själva kunna fungera. I arbetet har pandemi använts som ett scenario och ett verktyg för att identifiera och analysera beroendeförhållanden. Arbetet har delvis genomförts

sektorsvis med representanter från olika verksamheter inom varje sektor. Som ett resultat av arbetet har det då getts en sektorsvis bedömning av förmågan vid en pandemi där även bristerna och problemen beskrivs. Resultatet finns tillgängligt på Krisberedskapsmyndighetens webbsida¹.

Vid jämförelse av de två underlagen kan det konstateras att resultaten från länsstyrelsernas redovisningar och beroendeprojektet till stor del överensstämmer. Problem kan förväntas främst inom omsorg, utbetalningar via socialförsäkringssystemet, kontantförsörjningen och transportsystemet. Prioriterade uppgifter i stort inom samhällsviktiga verksamheter bör dock kunna fungera på en acceptabel nivå genom stora ansträngningar, samverkan och möjligheter till att kunna göra undantag från vissa normala regelsystem.

I Krisberedskapsmyndighetens årliga arbete med att bedöma förmågan hos aktörer, som omfattas av förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap, finns för 2007 ingen redovisning av pandemi. Däremot har cirka 40 myndigheter, inklusive länsstyrelserna, analyserat och redovisat ett pandemiscenario inom ramen för sina risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) 2007. De bedömningar som har redovisats via länsstyrelserna och de som finns med i myndigheternas risk- och sårbarhetsanalyser bedöms till stor del utgå från samma underlag och analys.

Riksrevisionen har under 2007 granskat pandemiberedskapen och redovisar resultatet i rapporten RiR 2008:1 *Pandemier – hantering av hot mot människors hälsa*. Slutsatserna bygger på analyser av beredskapen hos ett visst antal kommuner, landsting, länsstyrelser och myndigheter. Riksrevisionen konstaterar att kommunernas förmåga generellt är bristfällig, att hälso- och sjukvårdens förmåga är god med vissa brister, att länsstyrelserna har en bristfällig förmåga och att centrala myndigheters förmåga varierar. Riksrevisionen har haft fokus på förmågan hos de offentliga aktörer som närmast berörs av en pandemi, men resultaten är till viss del jämförbara med sammanställningen från länsstyrelserna. De jämförbara slutsatserna är relativt lika.

4.2.3 Vitala funktioner och befattningar

Länsstyrelserna har i flera fall fått in material som anger de olika aktörernas kontinuitetsplaner. I dessa återfinns ofta uppgifter om minsta bemanning för olika tjänster och även effekterna för om den aktuella verksamheten slås ut. I det fortsatta arbetet bör länsstyrelserna kontakta de aktörer som kan ha svårt att klara sin prioriterade verksamhet vid en kris för att få mer kunskap om de kritiska funktionerna.

Även inom de verksamheter som har angett att de har en god förmåga eller förmåga med vissa brister att utföra prioriterade uppgifter vid en pandemi, kan det finnas svaga länkar där ett fåtal personer är mycket viktiga för verksamheten i stort. Flera länsstyrelser har fått in uppgifter om vilka dessa

¹ http://www.krisberedskapsmyndigheten.se/templates/EntryPage_11350.aspx

är, men även här kan det vara viktigt att se till att länsstyrelserna utvecklar sin kunskap om dessa befattningar och har en dialog med företagen om detta.

4.2.4 Externa beroenden

Elektricitet och telekommunikationer är en förutsättning för i princip all samhällsviktig verksamhet. Trots att det i instruktionen till frågorna angavs att detta beroende inte behövdes tas upp har nästan alla verksamheter ändå påpekat sin sårbarhet för avbrott i dessa system för att betona deras betydelse.

Drivmedel och fungerande transporter nämns också av nästan samtliga. Det är ofta en förutsättning för att få personal till arbetet och för att verksamheten ska kunna fungera.

Beroendet av underleverantörer för service och reparationer och för leverans av förbrukningsvaror, reservdelar, mat med mera anges också av nästan samtliga. Störningar i underleverantörernas verksamhet kan medföra stora problem hos de samhällsviktiga verksamheterna. Här är det viktigt att de samhällsviktiga verksamheterna inser att de själva har en viktig roll i att säkerställa sina underleverantörers tjänster. Det är bara de själva som vet vilka konsekvenser försenade eller uteblivna tjänster kan medföra. Det kan också vara aktuellt att i diskussion med kommunen eller länsstyrelsen föreslå att även underleverantörerna bedöms som samhällsviktiga och att länsstyrelsen tar kontakt direkt med dessa.

Flera aktörer har konstaterat att det är viktigt att det övriga samhället fungerar generellt på en viss nivå för att de själva ska kunna bedriva sin verksamhet. Det är ytterligare en anledning till att alla verksamheter bör förbereda sig för ett kunna utföra prioriterade uppgifter vid en pandemi.

4.2.5 Behov av stöd

Listorna med angivna behov av stöd är långa. I det här avsnittet återfinns de som har lyfts fram av flera verksamheter inom flera sektorer. Det mest frekventa behovet inom alla sektorerna är möjligheten att göra avsteg från dagens bestämmelser i arbetstidslagen. En majoritet av alla samhällsviktiga aktörer efterfrågar också möjligheten att bli prioriterade för tilldelning av olika resurser. Flera frågar också efter stöd i eventuell prioritering mellan kunder. Några av de behov som lyfts fram behöver verksamheterna själva eller aktörerna inom den aktuella sektorn ta initiativ till. I några fall lyfts även behov av information eller andra åtgärder upp, som redan finns framtagna, vilket visar att verksamheterna inte känner till det.

Undantag ifrån bestämmelser

Alla länsstyrelser som har redovisat behov av stöd har tagit med önskemål om möjligheter till undantag i befintliga författningar vid en pandemi, för att de samhällsviktiga verksamheterna ska kunna klara att utföra sina prioriterade uppgifter. Här anges till exempel behov av undantagsbestämmelser som gäller arbetstidslagstiftningen, lagen om sjuklön (undantag från

karensdag), förordningen om vilotider vid vissa vägtransporter inom landet, ADR-regler för farliga godstransporter och konkurrenslagens regler som försvårar möjligheter till samverkan. Även socialtjänstlagen anges och kraven som gäller på tidsfrister och omfattning vid utredningar.

Det finns också behov av att ges tillfällig dispens från andra regler där länsstyrelsen eller annan myndighet är ansvarig instans för beslut. Det är då viktigt att ett beslut kan tas utan dröjsmål, exempelvis för hantering av kadaver vid nödslakt.

Personal och andra resurser

Hjälp med förstärkning av personalresurser är ett återkommande behov och det har också getts exempel på hur det skulle kunna lösas. Från några verksamheter har önskemål angetts om att få använda nästan färdigutbildade elever. Förslag har bland annat kommit från vårdsektorn att få använda medicinstuderande, vilket kräver dispens från Socialstyrelsen. Även från transportsektorn har förslag kommit om att verkstäder ska kunna få ta in elever från vissa tekniska program som stöd. Det framgår dock inte om några särskilda åtgärder behövs för att lösa det. En länsstyrelse har fått förslag från en central aktör inom den finansiella sektorn att den särskilda beredskapspoliserna bör kunna användas om det uppstår problem med värdetransporterna till följd av personalbrist.

Frivilligpersonal lyfts också fram som en möjlighet att utnyttja. Från en länsstyrelse kommer ett förslag om att landstinget borde planera för en personalpool med frivilliga som kan rycka ut och stödja kommunerna vid behov. Från ytterligare ett par länsstyrelser kommer förslag om att få stöd från Röda Korset och andra frivilligorganisationer. Andra återkommande önskemål är att få stöd från hemvärnet och Försvarmakten, främst för kommunalteknisk försörjning.

Även behov av ekonomisk ersättning tas upp. Här avses främst åtgärder som kan behöva vidtas under en pandemi.

Information och samverkan

Information och även kommunikation med myndigheter efterfrågas av många aktörer inom samtliga sektorer. De vill få kunskap redan nu om hur man minskar risken för smittspridning i arbetsmiljön, vilka regler som gäller för samhällets prioritering av läkemedel samt möjlighet att anskaffa läkemedel till egen personal. Stöd med viss utbildning samt scenarier för övning tas också upp. Möjligheter att ha dialog med olika myndigheter vid en pandemi efterfrågas också i syfte att diskutera den aktuella situationen, prioriteringar och behov av särskilda lösningar.

Samverkan inom egen sektor och med myndigheter har tagits upp av flera aktörer. Här bör aktörerna själva kunna ta initiativ till samverkan inom sektorn, men länsstyrelserna kan också ge stöd i detta arbete och förmedla kontakter.

Prioriteringar

En stor andel verksamheter har angett att de behöver bli prioriterade för elektricitet och drivmedel samt vaccin och antivirala läkemedel i profylaktiskt syfte. Länsstyrelser har bett om stöd för hur de bör se på prioriteringar. Dessutom har el- och oljebolag frågat om de kan få möjlighet att prioritera och i så fall hur de bör prioritera mellan kunder.

När det gäller elektricitet och drivmedel liksom andra basala system såsom elektroniska kommunikationer, dricksvatten, fjärrvärme med mera är förhoppningen att god planering ska kunna hålla systemen i funktion och att alla kunder kan få sina behov tillgodosedda vid en pandemi. Särskilda skrivningar i avtal kan bidra till att säkra leveranserna. Störningar kan ändå inträffa, framför allt om det inträffar andra incidenter samtidigt som många reparatörer är frånvarande.

Det kan också bli aktuellt att prioritera andra resurser. Det är en stor fördel att ha en förberedd prioriteringsplan för att kunna agera snabbt och minska väntetider och osäkerheter vid bristsituationer. Det behöver finnas både en möjlighet att kunna prioritera samhällsviktig verksamhet före andra kunder och veta vilka de samhällsviktiga verksamheterna är samt rangordningen mellan dem. Länsstyrelser och nationella myndigheter bör ta ansvar för att utveckla planeringen för prioritering. Sydlänens modell för prioriteringsanalys ger ett bra stöd för att kunna få fram en prioritetsordning som också kan motiveras utifrån verksamhetsneutrala kriterier.

När det gäller tilldelning av antivirala läkemedel och vaccin kan det eventuellt bli aktuellt för viss personal i särskilt kritiska verksamheter. Vaccin kommer dock att kunna framställas först när det aktuella viruset är känt, vilket innebär att det inte kommer att finnas tillgängligt initialt. Användandet av antivirala läkemedel är förknippat med en rad osäkerheter, bland annat med risk för resistensutveckling. Socialstyrelsen och Krisberedskapsmyndigheten uppmanar därför alla verksamheter att som målsättning ha en beredskapsplanering som fungerar utan särskilda läkemedel.

Samtidigt är det av stort intresse för Socialstyrelsen att länsstyrelserna fortsätter att analysera vilka verksamheter som kan komma att bli särskilt kritiska vid en pandemi och att länsstyrelserna har en dialog med landstingen om detta.

5 Slutsatser och rekommendationer

5.1 Samlad bedömning

Inom de flesta län har ett omfattande arbete med pandemifrågor bedrivits år 2007, vilket har utvecklat beredskapen. Slutsatsen från länsstyrelsernas underlag till Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen är att samhället vid en pandemi kommer att kännetecknas av en mängd störningar och att medborgarna inte kan räkna med normal service. Prioriterade uppgifter inom de samhällsviktiga verksamheterna verkar ändå kunna upprätthållas i stor utsträckning, förutsatt att det görs en adekvat pandemiplanering inom verksamheterna, att det finns möjligheter att göra undantag i vissa lagar och regler samt att samverkan sker mellan olika aktörer.

Arbetet med att förbereda samhället för att kunna hantera en influensapandemi behöver fortsätta och alla samhällsviktiga verksamheter bör delta. Länsstyrelserna har här en viktig roll att tillsammans med kommunerna driva på och stötta arbetet, analysera beroenden samt samverka med andra län. Samordningsformer och stöd till olika aktörer behöver också vidareutvecklas på central nivå. Regeringen kan påverka arbetet genom att fortsätta påtala vikten av att aktörerna i samhället förbereder sig för en pandemi och utreda behov av förändringar i lagstiftningen.

Nedan följer de förslag som Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen ser som viktiga att gå vidare med.

5.2 Krisberedskapsmyndighetens och Socialstyrelsens förslag till fortsatt arbete och åtgärder

5.2.1 Länsstyrelsernas fortsatta arbete med stöd till samhällsviktiga verksamheter

- Länsstyrelsernas arbete med att identifiera och samverka med samhällsviktiga verksamheter bör fortsätta och fördjupas tillsammans med kommuner och landsting. De länsstyrelser som inte har hunnit etablera kontakt med samhällsviktiga verksamheter bör göra det.
- För de länsstyrelser som har etablerat kontakt med samhällsviktiga verksamheter bör återkoppling ske. Till exempel kan denna rapport sändas över tillsammans med länsstyrelsens egen bedömning, om den inte redan har redovisats. Genom detta förfarande ges aktörerna en möjlighet att se vad andra aktörer har angett om sin förmåga och sina beroenden och de får därmed en bild av hur samhället kan komma att fungera vid en pandemi.
- Nästa steg bör vara att göra någon form av uppföljning med de aktörer som har angivit att de har bristfällig förmåga – har de kunnat utveckla sin förmåga?

- Dessutom behöver länsstyrelserna få kontakt med dem som har utpekats som samhällsviktiga, men som inte har besvarat länsstyrelsens frågor. Förändrar sig länsstyrelsens bedömning av sektorns förmåga att bedriva samhällsviktig verksamhet inom länet efter kontakt med dessa aktörer?
- I kontakterna med verksamheterna bör det betonas att dessa har ett ansvar för att säkerställa sina underleverantörers tjänster. Men det kan också bli aktuellt att peka ut vissa viktiga underleverantörer som samhällsviktiga verksamheter.
- Länsstyrelserna bör också se på de beroendekedjor som finns i länet. Kunskap om detta är en viktig aspekt i samband med eventuella prioriteringar av stödresurser. I arbetet kan Krisberedskapsmyndighetens beroendehjul användas, som planeras att bli tillgängligt på Krisberedskapsmyndighetens webbsida hösten 2008. Här kan det också vara lämpligt att samverka med grannlänerna för beroenden över länsgränserna.
- Utifrån kunskap om beroenden är det också bra om länsstyrelserna kan utveckla en prioriteringsordning för samhällsviktiga verksamheter inom länet för en eventuell tilldelning av bristresurser.
- Ett sätt för länsstyrelserna att säkerställa en grundläggande funktionalitet vid en extraordinär händelse samt att bistå verksamhetsansvariga i arbetet med att identifiera lämpliga åtgärder för detta, är att ta fram grundläggande säkerhetsnivåer. Grundläggande säkerhetsnivåer är miniminivåer som fastställs för att upprätthålla funktionaliteten i samhällsviktiga verksamheter vid en kris. Några länsstyrelser har visat intresse för att i samarbete med Krisberedskapsmyndigheten utveckla arbetet med grundläggande säkerhetsnivåer för sina län. Erfarenheterna av detta utvecklingsarbete kommer senare att kunna spridas till andra länsstyrelser.
- Kommunernas och landstingens förmåga att hantera en pandemi blir oerhört viktig och här behöver länsstyrelserna hjälpa till med planering och samordning. Landstingen har en nyckelroll och det är angeläget att de informerar kommunerna om sin planering och att en dialog om samverkan vid en pandemi finns. Här är det förmodligen främst kommunerna som kan vara i behov av att få stöd, annars finns en risk för att landstingen får ta emot ett större antal sjuka som den kommunala omsorgen inte kan hantera. Planering för särskilda åtgärder som personalförstärkningar och andra lösningar behövs sättas in. Personalpooler för stöd till kommuner och samverkan med frivilligorganisationer är förslag som har kommit in.
- Länsstyrelserna bör dessutom stödja informations- och kommunikationsplaneringen inom sina respektive län.

5.2.2 Fortsatt stöd från Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen

- Krisberedskapsmyndigheten bör utveckla principer för prioritering av verksamheter så att det finns ett transparent sätt att ta fram en prioritetsordning mellan olika samhällsviktiga verksamheter vid behov. Här är sydlänens underlag en intressant utgångspunkt.
- För att tillgodose det behov av information i olika frågor som efterfrågas, behöver Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen se över den information som finns för att se om den behöver anpassas, göras mer tillgänglig och kompletteras.
- *Vägledning inför kriser del 2 Att planera för en pandemi* ska uppdateras med bland annat fler hänvisningar till relevant information, men också med ett mer konkret stöd och goda exempel på arbetssätt och planer för både offentliga och privata aktörer.
- Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen avser att utveckla samverkan med nationella aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet eller företräder en sektor med samhällsviktig verksamhet, så att de i större utsträckning kan utveckla pandemiplaneringen. Deras åtgärder behöver samordnas med länsstyrelsernas och de respektive verksamheternas aktörer på regional och lokal nivå.
- Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen avser också att ta fram scenarier för övning som ett stöd för olika verksamheter att stämma av sin planering mot.

5.2.3 Förslag till fortsatt arbete hos samhällsviktiga aktörer

Alla verksamheter som har blivit identifierade som samhällsviktiga bör fortsätta sitt arbete för att hålla planerna à jour. Här är det viktigt att uppmärksamma vilka beroenden verksamheten har av externa aktörer såsom till exempel servicepersonal och leveranser av material och försörjningsvaror. Information till underleverantörer och skrivningar i avtal kan leda till att de fungerar i större utsträckning vid en pandemi. För att få stöd i analysen av beroenden kan Krisberedskapsmyndighetens beroendehjul användas, som kommer att finnas på Krisberedskapsmyndighetens webbsida hösten 2008. I avtalen kan det även fastställas vilka grundläggande säkerhetsnivåer som bör gälla mellan beställaren och utföraren.

Flera verksamheter har lyft upp behovet av extraresurser. Ett sätt att lösa det kan vara ett samarbete med en frivilligorganisation. Kommunernas beredskapssamordnare kan ge information och förmedla kontakter.

För att få mer ingående information om förslag och önskemål per sektor, se bilaga 3.

5.2.4 Förslag till sektorsvisa åtgärder

Energiförsörjning

Aktörer med stor omfattning på verksamheten har oftast en bra pandemi-planering. Eftersom eventuella störningar kan medföra stora konsekvenser för många samhällsviktiga aktörer är det särskilt viktigt att länsstyrelser och nationella myndigheter bygger upp goda samverkansformer med aktörerna inom sektorn. I lagstiftningen bör det ställas tydliga krav på leverantörer av el, drivmedel och fjärrvärme, särskilt när det gäller förmågan att upprätthålla kontinuitet även i en krissituation. Även här kan tydliga krav utformas som grundläggande säkerhetsnivåer.

Information och kommunikation

Här är det viktigt att fortsätta planeringen för att kunna säkerställa distribution av nyheter och samhällsinformation, framför allt via TV, radio och Internet.

Finansiella tjänster

Finansiella institut, banker med flera som har ansvar för betalningssystemet rekommenderas särskilt att se över avtal och utveckla samverkan med de företag som utför värdetransporter inom kontantförsörjningen i syfte att säkerställa dessa tjänster. I dessa avtal kan till exempel överenskommelser göras om vilka grundläggande säkerhetsnivåer som bör gälla för respektive finansiell tjänst. Det skulle kunna vara en fråga som kan tas upp inom ramen för den finansiella sektorns privat-offentliga samverkansgrupp (FSPOS). De finansiella aktörerna och Rikspolisstyrelsen kan behöva ta fram alternativa lösningar för att förstärka resurserna vid en pandemi. Exempel på sådana lösningar skulle kunna vara tillfälliga undantag från ordinarie behörighetskrav eller möjlighet att använda den särskilda beredskaps-polisen.

Hälso- och sjukvård samt omsorg

Inom denna sektor bedöms det nu angeläget att se till att kommunerna förbereder sin verksamhet för en pandemi. Socialstyrelsen har startat ett arbete för att utveckla stödet till kommunerna, i första hand i form av att ta fram ett underlag för lokal planering.

Landstingen föreslås att tillsammans med kommunerna samordna frivillig-resurser som stöd för vård och omsorg inom länet, till exempel genom att organisera ett antal resursgrupper som kan verka i flera kommuner. Röda korset är en frivilligorganisation som kan engageras i planeringen inför en pandemi. Det finns även frivilligorganisationer med stöd för till exempel transporter. Samverkan med länsstyrelsen kan underlätta planeringen.

Socialstyrelsen har påbörjat en genomgång av regelverket kring behörighet, för att se över möjligheten att ge ett utökat ansvar vid en pandemi till studerande inom vårdsektorn och till viss personal.

Kommunerna har efterfrågat mer stöd i kunskap om regler och praktiska frågor vid till exempel stängning av skolor. På Socialstyrelsen har ett arbete

nyligen inletts för att ta fram ett kunskapsunderlag om icke-medicinska åtgärder.

Skydd och säkerhet

Inom räddningstjänst och polis finns på flera håll ett behov av att utveckla pandemiplaneringen. En diskussion behövs med landstingen om vilket stöd de behöver vid en pandemi. Vårdetransporterna har lyfts fram som kritiska och det bör vara angeläget att närmare granska möjliga lösningar. Bevakningsföretagen och Rikspolisstyrelsen har här ett ansvar tillsammans med aktörer från den finansiella sektorn.

Transporter

Det vore önskvärt med åtgärder för att säkerställa verkstäder och underhåll liksom förare till främst tågtrafik. När det gäller fordonsförare finns det möjlighet att engagera frivilligresurser från Kvinnliga Bilkåren (SKBR) och Frivilliga Automobilkåren (FAK). Planering för ersättningstrafik samt informationsinsatser till kunder är också viktigt.

Kommunalteknisk försörjning

I den fortsatta planeringen är samverkan med andra kommuner och aktörer viktig. Här rekommenderas att länsstyrelserna ska kunna ge olika former av stöd för att det ska äga rum.

Livsmedel

Inom livsmedelssektorn finns en god planering på regional nivå som bör upprätthållas. Samverkan med länsstyrelser och kommuner kan behövas inför diskussion om eventuell prioritering av butiker och leveranser. Inom djurhållning och slakteri kan en utvecklad planering behöva uppmärksammas för att säkerställa djurskyddet vid en pandemi. Här kan det finnas en möjlighet att engagera frivilligresurser från Svenska Blå Stjärnan.

Offentlig förvaltning

Alla offentliga aktörer bör ha en beredskap för att hantera sina uppgifter vid en pandemi och andra extraordinära händelser. Flera verksamheter har dock inte förberett sin organisation för det, vilket de rekommenderas att göra. I samband med arbetet bör aktörerna se över de lagar och regler som eventuellt kan försvåra planeringen och föra kunskap om problemen vidare till ansvarig instans.

Som har nämnts ovan, har Socialstyrelsen nyligen inletts ett arbete för att ta fram ett kunskapsunderlag om icke-medicinska åtgärder, vilket kan utgöra ett viktigt underlag för kommuner med flera.

5.2.5 Författningar

Behov av att vid en pandemi göra undantag från de regler som gäller har lyfts fram av många verksamheter via länsstyrelserna. Nedan listas de regler som har tagits upp. Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen anser att det är angeläget att se över om det utifrån den lagstiftning som gäller finns möjligheter att meddela dispens eller hitta andra undantags-

bestämmelser som kan tas i bruk vid en pandemi eller andra extraordinära händelser.

Arbetstidslagen (1982:673) Det är den lag som flest verksamheter har lyft fram som ett hinder. I lagen ges möjligheten att tillämpa vissa undantag eller avtala bort paragrafer genom kollektivavtal. Här har Arbetsmiljöverket en viktig roll när lagen ska tolkas och tillämpas.

Socialtjänstlagen (2001:453), Förvaltningslagen (1986:223) med flera Flera offentliga förvaltningars arbete styrs av regler för hur kunder ska bemötas med svar på sina ansökningar eller frågor. I samband med en pandemi eller en annan extraordinär händelse kan en prioritering av arbetsuppgifter behöva göras. För att klara de mest angelägna uppgifterna kan det innebära att andra uppgifter behöver utföras på ett förenklat sätt eller med längre svarstid. Här nämns främst socialtjänstlagen.

Konkurrenslagen (1993:20)

Oljebolag och livsmedelskedjor har lyft fram att de vill samverka vid en influensapandemi för att säkerställa försörjningen av drivmedel och livsmedel. Även försäkringsbolag har lyft fram behov av samverkan mellan företag i branschen.

Förordning om vilotider vid vissa vägtransporter inom landet (1994:1297)

Flera transportörer har lyft fram att det vid en stor personalbrist kan vara nödvändigt att kunna frångå bestämmelserna för yrkeschaufförers kör- och vilotider för att klara transporter för samhällsviktiga verksamheter. Det kan också vara aktuellt för andra yrkesgrupper.

Övriga bestämmelser

Andra bestämmelser som har lyfts fram i detta sammanhang rör djurskydd, kadaverhantering, kylhantering vid förvaring och transport av livsmedel, ensamarbete, sophantering, ADR-regler för farliga godstransporter och lagerhantering av läkemedel för egen verksamhet. Inom olika sektorer har det också lyfts fram önskemål om dispens från krav på behörig personal.

BILAGA 1. Frågor till länsstyrelserna

Frågeställningar direkt relaterade till regeringsuppdraget

- 1) Vilka verksamheter anser ni behövs för att säkerställa en grundläggande funktionalitet vid en extraordinär händelse, alltså vilka är de samhällsviktiga verksamheterna sett ur ett generellt perspektiv?
- 2) Vilka är de samhällsviktiga verksamheterna vid en influensapandemi?
- 3) På vilket sätt har länsstyrelsen lämnat stöd till de verksamhetsansvariga i arbetet med att identifiera vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa en grundläggande funktionalitet? Hur har processen sett ut och hur har arbetet lagts upp i stora drag?
- 4) Vilka funktioner eller befattningar hos till exempel en myndighet eller ett företag som har bedömts vara samhällsviktig är vitala för att verksamheten ska kunna upprätthålla en grundläggande funktionalitet vid en influensapandemi? Redovisa endast ett sammanfattande underlag till Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen och då i första hand kopplat till de verksamheter där det finns problem att upprätthålla funktionaliteten.

Fråga 1, 3 och 4 behöver endast redovisas på ett övergripande sätt. Fråga 2 bör ha en mer omfattande beskrivning.

Kompletterande frågeställningar som gäller influensapandemi

- 5) Vilka externa beroenden har identifierats som särskilt viktiga för att kunna upprätthålla en godtagbar förmåga inom de samhällsviktiga verksamheterna vid en pandemi? (Elförsörjning, elektroniska kommunikationer, IT och Internet är inte inräknade.)
- 6) Vilket behov av stöd har ni identifierat för att kunna upprätthålla en godtagbar förmåga inom de samhällsviktiga verksamheterna som kommer att drabbas av störningar vid en pandemi? (Till exempel behov av särskilda resurser eller lagstiftning.)
- 7) Nämn några exempel på åtgärder som kommer att vidtas för att öka förmågan hos de verksamheter som har bedömts som samhällsviktiga (till exempel omfördela personal eller stänga mindre viktiga delar av verksamheten).
- 8) Hur bedömer ni förmågan att bedriva de samhällsviktiga verksamheterna vid en pandemi under de förutsättningar som finns angivna i *Att planera för en pandemi – en vägledning för verksamhetsansvariga?*
God - verksamheten fortsätter i stort sett som normalt

Vissa brister - verksamheten fortsätter med mindre störningar

Bristfällig - verksamheten fortsätter att bedrivas, men med stora störningar

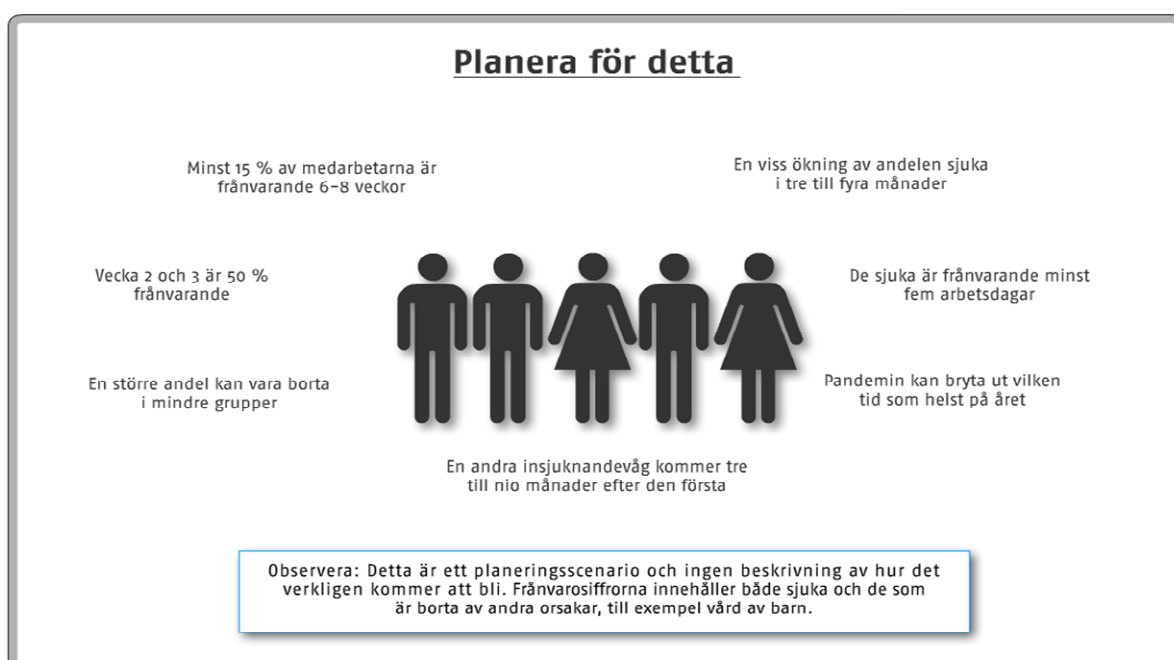
Mycket bristfällig - verksamheten kan bedrivas med mycket stora störningar eller avstannar helt

Kommentera de huvudsakliga problemen för de samhällsviktiga verksamheterna.

BILAGA 2. Planeringsantaganden

Socialstyrelsen och Krisberedskapsmyndighetens planeringsantaganden för en pandemi

Utdrag från *Vägledning inför kriser del 2 Att planera för en pandemi*.

BILAGA 3 Redovisning per sektor

Nedan följer en sammanställning av länsstyrelsernas underlag som gäller en pandemi uppdelat per sektor. De bedömningar av förmåga som görs samt det behov av externt stöd som anges bygger i huvudsak på material från de nio länsstyrelser som har haft en dialog med samhällsviktiga verksamheter och redovisat detta mer utförligt. Underlaget kommer från länsstyrelserna i följande län: Gävleborg, Jönköping, Stockholm, Södermanland, Västernorrland, Västra Götaland, Västmanland, Örebro och Östergötland.

Det kan konstateras att svarsfrekvensen för länsstyrelsernas förfrågan till samhällsviktiga verksamheter har varierat mellan 40 och 90 procent per länsstyrelse. Varken länsstyrelserna eller Krisberedskapsmyndigheten har genomfört någon analys av svarsfrekvensen. Länsstyrelserna har vidare haft olika upplägg för sina redovisningar varför deras resultat inte är möjliga att jämföra statistiskt rakt av. Mot bakgrund av att det bedöms vara närmare 500 samhällsviktiga aktörer inom nio län som har lämnat uppgifter, bör den sammantagna bedömningen ändå ses som ett intressant material som ger en uppfattning om hur långt arbetet med pandemiberedskapen har kommit och vilken förmåga som finns. Det ger också en viktig grund för det fortsatta arbetet med pandemiberedskapen.

Inom varje sektor behandlas följande rubriker: Samhällsviktig verksamhet, Vitala funktioner och befattningar, Externa beroenden, Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi, Bedömning av förmågan och Behov av stöd.

Det faktum att innehållet under rubrikerna kan återfinnas på olika ställen kan ge ett ostrukturerat intryck. Det återspeglar dock länsstyrelsernas redovisningar och behöver inte vara motsägelsefullt. Det som en verksamhet kan se som en viktig funktion eller befattning inom den egna verksamheten, kan vara en tjänst som en annan verksamhet kan köpa in av en extern aktör. Det blir då ett externt beroende. En länsstyrelse kan ha bedömt detta externa beroende så pass viktigt att det har pekats ut som samhällsviktig verksamhet. Det finns också verksamheter som tas upp under flera sektorer. Ett exempel på det är bevakningsföretag som utför värde-transporter. Verksamheten återkommer både inom *Finansiella tjänster* och *Skydd och säkerhet*.

Läsarna rekommenderas att ta del av flera sektorsredovisningar eftersom redovisade beroenden och behov inom en sektor i flera fall också berör verksamheter inom andra sektorer.

Energiförsörjning

Samhällsviktig verksamhet

Som samhällsviktig verksamhet har länsstyrelserna angett elproduktion och eldistribution, värme, bränsle och drivmedel inklusive olje- och drivmedelsdepåer.

Cirka 65 verksamheter har lämnat underlag.

Vitala funktioner och befattningar

Inom elproduktion anges elreparation, drift och underhåll med drift- och servicepersonal.

Inom fjärrvärmeförsörjning anges drift- och servicepersonal.

Inom bränsle- och drivmedelsförsörjning anges försäljning av drivmedel, bränsle, pellets och eldningsolja, bensinstationer och leverans av drivmedel till stationer. Vitala befattningar är kundtjänst och tankbilschaufförer, depåpersonal, IT- och driftstöd och lastplanerare. Även depåpersonal för lossning av fartyg och ordermottagning anges.

Externa beroenden

Inom elproduktion och distribution anges drivmedel och bränsle, avtalsbundna partners, underleverantörer, reservdelar och Sveriges radio för informationsspridning.

Inom bränsle och drivmedel anges transporter, leverantörer, jurister, raffinaderier, oljedepåer, fartygstransporter, livsmedel, vatten och avlopp samt Arbetsmiljöverket och Krisberedskapsmyndigheten.

Inom fjärrvärmeförsörjning anges drivmedel och leverans av vatten.

Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi

Regionala och nationella elnätägare som Vattenfall och E.ON har kommit långt i pandemiplaneringen och har tagit fram planer för sin verksamhet vid en pandemi. Lokala elnätägare har däremot oftast bara påbörjat sitt arbete. Inom verksamheterna kommer prioritering att ske av kärnverksamheten produktion och distribution av el och värme, samt nödvändigt underhåll och vissa stödfunktioner som kommunikation, kundservice och växel. För att klara det kommer ny- och ombyggnad av elnät att stoppas. Företagen avser att ta hjälp av nyligen pensionerad personal och ett bolag har angett hur denna grupp hålls à jour genom att bjudas in till möten och så vidare. Kundtjänst kommer att förstärkas och avtal med externa entreprenörer nyttjas för felavhjälpning. Några av aktörerna räknar med att få stöd genom samverkansinitiativ.

När det gäller drivmedelsförsörjningen har också oljebolagen tagit frågan på allvar. Försäljning av drivmedel samt eldningsolja och pellets kommer att prioriteras. Fler åtgärder för att klara en pandemi anges. Till exempel kan bensinstationer fungera som obemannade automatstationer med kortbetalning om butikspersonalen är sjuk. Prioritering kan då ske för att hålla vissa stationer öppna och bemannade. Ett oljebolag anger att prioritering kan bli aktuell för ett fåtal stationer i de större städerna och för ett antal runt de största vägarna. Man behöver arbeta vidare med denna planering.

Ett oljebolag har angett att lastplanering sker från ett kontor i dag, men det är möjligt för personal att arbeta hemifrån. För att förenkla distributionen skulle oljebolagen under en tid kunna gå samman i planeringen. Detta

kräver dock möjligheten att göra undantag från vissa bestämmelser i konkurrenslagstiftningen.

Personal måste kunna flyttas mellan depåer vid behov. Det kan vara så att man klarar utleverans i landet, men har problem med lossning av fartyg till depå.

Bedömning av förmåga

Av de totalt 65 verksamheter som bedömningen bygger på har ungefär hälften angett att de har god förmåga, hälften har förmåga med vissa brister och ett par har angivit bristfällig eller mycket bristfällig förmåga. De stora företagen har arbetat mest med sin beredskap och det är också dessa som ser positivt på sin förmåga. Av de aktörer som har angivit bristfällig förmåga finns flera kommunala verksamheter. Bedömningarna och kommentarerna är lika från alla länen.

Flera länsstyrelser har angett att de bedömer att de inte kommer att få problem med elförsörjningen vid en pandemi. Bedömningen bygger på att inga andra större problem inträffar samtidigt. Leverantörerna bedömer att de bör kunna leverera tillräckligt även med ett personalbortfall på 50 procent, men att det krävs vissa åtgärder för att lösa det. Felsökning och felavhjälpning kan komma att ta längre tid.

När det gäller drivmedel bedömer flera aktörer att samhället kommer att minska sitt behov av drivmedel vid en pandemi, även om det är flera faktorer som spelar in:

- Ökad konsumtion i form av hamstring (som ger ökad risk för olyckor på grund av olämplig förvaring).
- Minskat behov av drivmedel när folk är sjuka och ett minskat antal nöjesresor.
- Något ökad konsumtion då fler väljer bilen som färdsätt när kollektivtrafiken har problem eller för att undvika smitta. Uppvägs till viss del av att en del arbetar hemifrån och är sjuka.

Från länsstyrelsernas underlag verkar oljebolagen bedöma att det totalt sett blir en efterfrågeminskning och att sektorn kan hantera prioriterade uppgifter.

Behov av stöd

Undantag från bestämmelser	Information och samverkan	Resurser
Gemensamt för sektorn		
- Undantag från arbetstidslagstiftningen. - Tillfälliga lättnader från lagstiftningskrav på inrapportering av ekonomi-, produktions- och	- Korrekt och aktuell information från myndigheterna, för att minska på oron som kan göra att personal uteblir från arbetsplatsen.	- Prioritering av egen personal för vaccin och läkemedel.

<p>miljörelaterade data.</p> <p>- Ändring av lagstiftningen för att möjliggöra egen lagring av antivirala läkemedel som Tamiflu för personalen.</p>	<p>- Pandemiplanering i andra viktiga verksamheter som sektorn är beroende av t.ex. transporter. Länsstyrelsen har en viktig roll i det arbetet.</p>	
Elnätsföretag		
<p>- Möjlighet måste finnas att prioritera elanvändare samt att elleverantören inte behöver betala avbrottsersättning i sådana fall.</p>	<p>- Stöd från Länsstyrelsen då det gäller vad som är samhällsviktigt och bör prioriteras.</p>	
Bensin och oljebolag		
<p>- Dispenser från krav enligt arbetstidslagen, kör- och vilotidsregler och ADR-behörighet.</p> <p>- Företagen behöver veta om de får ta av beredskapslagren av drivmedel om importen störs eller om problem med lossning till depå uppstår. För produkttillgång är det viktigt att få hålla så stora lager som möjligt på depåerna. Man kan behöva se över reglerna om lagren behöver hålla mer än 90 dagars förbrukning av drivmedel.</p> <p>- Möjlighet till avsteg från konkurrenslagstiftningen för att samarbeta med konkurrenter för bränsledistribution. T.ex. kan leveranserna av drivmedel förenklas genom att ett oljebolag har sina stationer öppna på en ort och ett annat oljebolag inriktar sig på en annan ort. Ett annat samarbetsområde är försörjning av oljdepåer om raffinaderierna skulle slås ut.</p>	<p>- Stöd från Länsstyrelsen för att veta vilka fasta leveranspunkter som anses som samhällsviktiga och vilka drivmedelsstationer som ska prioriteras. Det vore bra om det fanns sammanställningar att ta del av.</p> <p>- Stöd från Konkurrensverket med att möjligheten att göra avsteg från konkurrenslagen.</p>	<p>- Bränsledistributionen bör prioriteras av elbolagens leveranser och reparatörer.</p>
Fjärrvärmeförsörjning		
<p>- Stöd från Energimarknadsinspektionen som avser möjlighet till avsteg från ellagens krav.</p>	<p>- Stöd från Svenska Kraftnät AB för inriktningsbeslut och styrning av verksamhet samt planering för att hålla stamnätet intakt.</p>	

Information och kommunikation

Samhällsviktiga verksamheter

Länsstyrelserna har angett radio (SR), SVT, dagstidningar, tele och Internet samt post- och pakethantering som samhällsviktig verksamhet.

Drygt 50 verksamheter har lämnat underlag.

Några vitala funktioner och befattningar

Nyhetsredaktioner, IT-system med webbsidor och säkerhetsfunktioner anges som vitala funktioner. För radio, TV och tidningar är distributionen viktig.

Externa beroenden

Teracom behövs för distribution av TV- och radiosändningar. Tidnings-, post- och paketedistribution är beroende av drivmedel och fungerande transporter. Externa tryckerier och tidningsbud behövs för papperstidningar.

Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi

Exempel på åtgärder är omfördelning av personal och minskning av bemanning. Man kan lägga mindre viktiga arbetsuppgifter åt sidan samt att man gör en översyn av beredskapsplaner.

Inom elektronisk kommunikation ser man en omfördelning av personal som en åtgärd enligt tidigare planer och krisövningar samt en eventuell geografisk flytt av viktiga funktioner från huvudkontoret till förberedda platser.

Inom media läggs koncentrationen på nyheter och samhällsinformation. Sveriges radio planerar en omläggning av tablån till förmån för direktsändningar. De kan låna in medarbetare från grannkanaler för att upprätthålla sändningarna och kvaliteten. Arbetsledningen lånas också från grannkanalerna eller från områden som inte har drabbats. Det finns en landstäckande organisation och de kommer att omdisponera sina personella resurser. De kommer även att koordinera verksamheten med andra regioner och kontor och samverkan kommer att ske inom Nationella Tele-samverkansgruppen (NTSG).

Eventuellt kan produktionen av tryckt tidning utgå under viss tid eller ges ut färre dagar än normalt. De kan också bli aktuellt att läsarna får hämta tidningarna vid vissa avhämtningsplatser. Under tiden sker en koncentration till elektronisk publicering.

Bedömning av förmåga

Flera verksamheter har god förmåga, men det största antalet uppger att de har förmåga med vissa brister. Några uppger också bristfällig förmåga. Från några länsstyrelser framgår det att elektroniska kommunikationer och media verkar ha god förmåga, medan distribution av sändningar, post, paket och tidningar har sämre förmåga. Övergripande bedömning från de flesta av länsstyrelserna är att informationsflödet kommer att fungera på en

acceptabel nivå. En länsstyrelse har dock gjort en mer pessimistisk bedömning.

Elektroniska kommunikationer påverkas indirekt av en pandemi, eftersom personalbortfallet gör att det tar längre tid att åtgärda eventuella störningar. Näten är dock säkrade med omkopplingsmöjligheter vid akuta situationer till dess att grundorsaken kan åtgärdas. Verksamheten är inte så personalintensiv. Inom elektronisk kommunikation ser man möjligheten att omfördela personal enligt planer och krisövningar samt en eventuell geografisk flytt av viktiga funktioner från huvudkontoret till förberedda siter.

Distributionen av tidningar samt post- och pakethantering sköts av underleverantörer. Detta tas upp som ett osäkert moment, eftersom den ligger utanför den egna verksamheten. Tidningar har ofta även en webbaserad tidning som löpande uppdaterar information. Om 50 procent av personalen är borta, kan det ändå vara möjligt att ge ut en tidning som blir tunnare än normalt och den kan också bli några timmar försenad. Flera tidningar har avtal med olika tryckerier och man har erfarenhet av att det blir stopp i tryckerierna (exempelvis vid elavbrott eller att maskiner går sönder) även under normala omständigheter, som kan förändra produktionsprocessen. Inom post- och pakethantering har man, om så krävs av styrande myndigheter, möjlighet att under en pandemi förändra sina processer så att prioriterade samhällsviktiga funktioner kan utföras.

Behov av stöd

Undantag från bestämmelser	Information och samverkan	Resurser
<p>- Lagstadgad möjlighet att omfördela personal mellan olika avtalsområden.</p>	<p>- Checklistor och övrig information från myndigheter.</p> <p>- Samarbete inom branschen, t.ex. i form av ett regionalt informationscentra, när flera verksamheter möter stora problem att nå ut.</p> <p>- Viktigt med samhällets bedömning av behovet av information till hushållen. Det skulle hjälpa till i planeringen inför en kris.</p> <p>- Specialkompetens måste ställas till den lokala radio-kanalens förfogande för att ge konkreta råd och anvisningar till lyssnarna eftersom informationsbehovet blir mycket stort.</p>	<p>- Tillgång till vaccin och antiviraler till prioriterad personal och entreprenörer.</p> <p>- Säker elförsörjning.</p> <p>- Resurspool med frivilliga, bemanningsföretag m.fl. som kan hjälpa till med att dela ut tidningar och samhällsinformation.</p> <p>- Skyddsutrustning.</p>

Finansiella tjänster

Samhällsviktig verksamhet

Här återfinns banker, Svensk kassaservice, försäkringsbolag, kontantförsörjning med värdetransporter och detaljhandel med bankverksamhet.

Knappt 50 verksamheter har lämnat underlag.

Några vitala funktioner och befattningar

Många har lyft fram betalningsflödena med kontantförsörjningen. IT-system, kundtjänst, säkerhet i byggnader och system, valuta- och aktiehandeln, intern och extern information och utfärdande av ID-kort är andra vitala funktioner. Nyckelpersonal inom affärskritisk verksamhet är en viktig befattning som har lyfts fram.

Externa beroenden

Aktörerna inom sektorn är beroende av varandra för att betalflödena ska fungera. Beroendet av bevakningsföretag för värdetransporter och aktörer ansvariga för värdetransporterna har lyfts fram av de flesta verksamheter inom sektorn. Bevakningsföretagen har i sin tur uppgett beroende av Riksbanken. IT-system och funktioner som är utlagda på entreprenad är andra externa beroenden som har lyfts fram.

Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi

Exempel på åtgärder är att man gör en intern omfördelning av personal till prioriterade uppgifter. Inom bankväsendet kan det bli aktuellt med samverkan för inlåning av personal. Andra exempel är att flytta en verksamhet till andra delar av Sverige eller Norden, att koncentrera personal till färre kontor, att låta personal arbeta hemifrån samt att hålla kortare öppettider för kunder.

Bedömning av förmåga

Av de närmare 50 aktörer som har lämnat underlag har några angett god förmåga, medan huvuddelen har angett att de har en förmåga med vissa brister och någon aktör har angett bristfällig förmåga. Inom bank- och försäkringsväsendet har man redan tidigare uppmärksammat hotet om en pandemi och i en relativt stor utsträckning finns det kris-, kontinuitets- och pandemiplaner som man följer vid en kris. Några övningar har också skett av ett pandemiscenario, bland annat genom engagemang av Finansinspektionen. Vid en pandemi kommer vissa tjänster att bli påverkade och handläggningstiderna kommer att bli längre. Inom bankväsendet kan man i dag även utföra sina ärenden via Internet och telefon, vilket gör att man inte är lika beroende av att hålla alla bankkontor öppna för att folk ska kunna göra sina bankärenden.

Nästan samtliga länsstyrelser som har lämnat uppgifter om sektorn lyfter upp frågan om kontantförsörjning som en kritisk funktion. Vaktbolagen som utför värdetransporter har redan i dag brist på behörig personal för värdetransporter. Färre värdetransporter leder till problem med att hämta och leverera kontanter till handeln och till bankomater.

Behov av stöd

Undantag från bestämmelser	Information och samverkan	Resurser
<p>- Underlätta utnyttjandet av eget färdmedel, t.ex. ingen trängselskatt eller p-avgift.</p> <p>- Konkurrenslagstiftningen bör ge möjlighet till samarbete inom försäkringsbranschen.</p>	<p>- Media bör ge en sansad bild av händelseutvecklingen för att minska oron i samhället.</p> <p>- Prognoser från Socialstyrelsen i ett tidigt stadium vid förändrad lägesbild. Samhällsgemensam löpande information om pandemins förlopp samt riktlinjer och rekommendationer från myndigheter på olika nivåer.</p> <p>- En mer detaljerad plan från samhället efterfrågas som gäller hanteringen av en influensapandemi i Stockholm. Den bör bl.a. stödja samhällsviktiga aktörer genom särskild tilldelning av sjukvårdsresurser, t.ex. medicin samt sjukvårdspersonal på plats. Berörd myndighet bör ha en sammanhållande roll för den övergripande informationsspridningen kring denna hantering.</p> <p>- Information om vilken myndighet man ska vända sig till för att diskutera prioriterad tillgång av vaccin.</p> <p>- Försäkringsförbundet bör ha mandat att vid kriser och pandemier ge en branschgemensam information till kunderna.</p> <p>- Finansinspektionen kan vara sammanhållande inom sektorn vid en större händelse.</p>	<p>- Samhällsviktig personal bör i ett initialt skede få ev. vaccin, antiviraler eller andra hjälpinsatser för att förebygga sjukdom.</p> <p>- Stockholms centrala delar anses behöva prioriteras då det gäller bland annat el- och teleförsörjning, eftersom den centrala finansverksamheten finns där. I stadens centrala delar finns också den infrastruktur som är nödvändig för att banker, kontantförsörjning och betalningsväsendet ska fungera i Sverige.</p> <p>- Dimensionering av tele- och datakommunikation motsvarande den extra belastning som blir resultatet av att många arbetar hemifrån.</p> <p>- Insatser i närsjukvården för att begränsa smittspridning, t.ex. snabb och tydlig information, vaccination m.m.</p> <p>- Det är svårt att rekrytera värde-transportpersonal på grund av strikt reglering kring dessa tjänster, vilket är ett problem i dag. En finansiell institution har lyft frågan om det skulle kunna vara möjligt att finna alternativa möjligheter att få resurser för detta, t.ex. om särskilda beredskapspoliserna kan köra vissa transporter.</p> <p>- Fungerande allmänna kommunikationer och en tydlighet att inte nyttja dessa om man känner sig sjuk.</p>

Socialförsäkringar

Samhällsviktiga verksamheter

Här anges Försäkringskassan, det allmänna pensionssystemet och arbetslöshetsförsäkringen som samhällsviktig verksamhet. Även kommunal social omsorgsverksamhet och socialtjänst tas med här.

Drygt tio verksamheter har lämnat underlag.

Vitala funktioner och befattningar

Betalningsflöden och IT-systemen i stort anges som en vital funktion.

Externa beroenden

Här har de främst uppgett beroenden av postgiro och banker samt externa leverantörer av IT-utrustning och servicepersonal.

Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi

Ett exempel är nedprioritering av vissa uppgifter som kundmottagning och koncentration av resurserna till utbetalningsfunktionen. Vissa kontor kan komma att stängas och personal att flyttas.

Bedömning av förmågan

De elva verksamheter som har lämnat uppgifter fördelar sig relativt lika mellan god förmåga, förmåga med vissa brister och bristfällig förmåga. Här kan det konstateras att samma verksamhet på olika verksamhetsorter ser olika på sin förmåga, vilket kan innebära att dessa har hunnit olika långt i sin planering eller ser olika på vilka de prioriterade uppgifterna är.

Behov av stöd

Undantag från bestämmelser	Information och samverkan	Resurser
- Vissa förändringar av lagstiftning och tillämpning av dessa för att minska administrationen, t. ex. minskade krav på läkarintyg vid en pandemi.		

Hälsa- och sjukvård samt omsorg

Samhällsviktig verksamhet

Här återfinns kommunal omsorg för äldre och funktionshindrade samt barnomsorg, landstingens verksamhet i form av akutsjukvård, primärvård och medicinsk teknik, ambulansverksamhet, vissa stödverksamheter, apoteket och läkemedelsförsörjning.

Drygt 60 verksamheter har lämnat underlag

Några vitala funktioner och befattningar

Här har verksamheterna angivit IT, informationsfunktioner, drift och underhåll av sjukhus samt vårdcentraler, tvätt och städ. Sektorn är personalintensiv och drabbas vid en pandemi av stor belastning, vilket kräver tillgång till adekvat personal. Ett par länsstyrelser har redovisat specifika tjänstebefattningar. På lokal nivå har omsorg av barn, äldre, funktionshindrade och psykiskt sjuka lyfts fram.

Externa beroenden

De mest frekvent påtalade är tillgång till skyddsartiklar, apotek, läkemedel, gasleveranser, drivmedel, leverantörer och distributörer av förbrukningsvaror, mat till vårdtagare, transport av material och personal samt sjuktransporter. Vidare nämns beroenden till SOS Alarm, behov av vatten och avlopp, tillgång till livsmedel, laboratorier, medicintekniska företag, tvätterier samt information från Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet, Sveriges radio och television. Landsting och kommuner har ett ömsesidigt beroende av varandra.

Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi

Några kommuner har angett att vissa verksamheter inom handikappomsorgen samt individ- och familjeomsorgens verksamhet avstannar och personalen inom de verksamheterna kommer att användas inom prioriterade verksamheter. Några landsting anger att planerad verksamhet kommer att nedprioriteras på grund av kapacitetsskäl samt för att förhindra smittspridning. Även vissa akuta åtgärder måste nedprioriteras. Extra-personal måste kallas in och frivilligorganisationer behöver anlitas. Dessutom planeras en mängd åtgärder för att ta hand om ett stort antal influensasjuka, till exempel att erbjuda hemsjukvård med hjälp av hembesöksgrupper, att upprätta särskilda febermottagningar och att utöka telefonrådgivningen.

Bedömning av förmågan

Flera länsstyrelser har i sina redovisningar angett att de inte har tagit med landstingen i sitt underlag, eftersom dessa redovisar sin förmåga till Socialstyrelsen i särskild ordning. Det är därför främst kommunernas förmåga inom omsorgen som finns med i denna sammanställning.

De flesta aktörerna har angett bristfällig förmåga, även de som verkar ha gått igenom verksamheten och på olika sätt försökt prioritera samt finna alternativa lösningar. Verksamheten är i hög grad personalintensiv och på många håll är resurserna redan i dag hårt ansträngda. Resurserna för den kommunala vården kommer sannolikt att vara otillräckliga och kommunerna bedöms få stora problem.

Det medicinska ansvaret som finns inom kommunerna, en medicinskt ansvarig sjuksköterska, bemannas oftast bara av en person. Några länsstyrelser har angett att landstingen kommer att ha svårt att avsätta resurser för att stödja kommunerna, till exempel med att kunna ta emot

gamla och sjuka. Därmed kommer belastningen att öka inom kommunens verksamheter samtidigt som personalen reduceras. Beroende på antalet sjuka i befolkningen och på vårdplatssituationen på sjukhusen kommer primärvården att utsättas för en mycket svårhanterlig belastning. Om läget blir allvarligt måste personalförstärkningar ske genom omplaceringar från sjukhus till primärvård.

Fler olika sorters problem kan drabba sektorn. Produktionen av mat kommer att påverkas, delvis på grund av personalbrist i produktionskök, men också för att man befarar problem med leveranser av råvaror. Leveranser av mediciner, inkontinenshjälpmedel och arbetskläder bedöms bli kraftigt påverkade, vilket gör situationen allt svårare. Om det blir problem med drivmedel medför det en viss fara för att man inte kan nå ut till alla kunder med hemtjänst, bland annat med matleveranser. Beroende på hur världsekonomin och tillgången till kontanter blir under en världsomspännande influensapandemi, kan det uppstå ett stort behov av någon form av försörjningsstöd.

Det kan uppstå problem med leveranser och försäljning av läkemedel.

De aktörer som har lämnat underlag har också ställt frågor som visar att det finns många frågor om vilka förutsättningar och principer som ska gälla inom deras verksamhet vid en pandemi. De har också frågat om hur samverkan mellan landsting och kommuner sker då det gäller pandemi.

Behov av stöd

Undantag från de bestämmelser som gäller	Information och samverkan	Resurser
<ul style="list-style-type: none"> - Dispens från Socialstyrelsen för att kunna använda studenter från de medicinska högskolorna. - Avsteg från lagstiftningen inom till exempel socialtjänsten, framför allt då det gäller ledtider och innehåll. - Mer flexibel arbetstidslagstiftning under de kritiska veckorna och möjlighet att göra undantag i arbetstidslagen, vissa avtal m.m. - Möjlighet att tillfälligt inskränka utförandet av beslutade insatser till de nödvändigaste jämfört med 	<ul style="list-style-type: none"> - Länsstyrelsen skulle kunna hjälpa till genom att driva igenom ett effektivare informationsstödsystem riktat till allmänheten i länet, ex. via webben. - Åtgärder för att hindra smittspridning, rekommendationer att inte besöka större publika arrangemang samt anpassning av kollektivtrafik och taxiresor för nyckelpersonal. - Datoriserad uppföljning av pandemins utveckling (integritetsskyddad), kunna redovisa vilka som är sjuka, vilka som blivit immuna och 	<ul style="list-style-type: none"> - Vaccinering av personalen. - Möjlighet att nyttja personal från andra kommuner inom och utom länet samt extrapersonal genom stöd av Arbetsförmedlingen och bemanningsföretag. - Kommunens personal kan behöva utbildning i bl.a. hemsjukvård genom stöd från landstinget. - Kommunen behöver personella resurser från andra verksamheter (ej kommunala). - Samarbete mellan kommunens olika verksamheter och mellan kommuner.

<p>biståndsbeslut (SoL/LSS).</p> <p>- Anpassning av lagstiftningen för att underlätta adekvata åtgärder bör utredas och fortlöpande genomföras eller förberedas t.ex. begränsning av resor till områden som har drabbats av pandemin, att den aktuella pandemiska influensan omfattas av epidemilagstiftningen.</p> <p>- Undantag för vissa tidskrav kopplat till socialtjänstlagen och förvaltningslagen, t.ex. för att lämna ut allmänna handlingar, övervägande var 6:e månad utredningstid i barnavårdsutredningar.</p>	<p>hur detta påverkar samhällsviktig verksamhet.</p> <p>- Pool för extraresurser.</p> <p>Nära samverkan mellan krisledningarna på kommunerna, landstinget och länsstyrelsen för fortlöpande information om pandemins utveckling.</p> <p>- Stöd (praktiskt och ekonomiskt) att genomföra utbildningar och övningar i större skala.</p> <p>- Möjlighet att lyssna på kollegor i verksamheter som arbetat reellt under extrema förhållanden, exempelvis äldreomsorg i Gudrun-drabbade områden osv. Där är svenska förhållanden mest givande.</p> <p>- Via det regionala krisledningsrådet tidigt komma i kontakt med länets övriga aktörer.</p>	<p>- Möjligheter för ambulans-verksamhet att snabbt ta in chaufförer från andra verksamheter.</p> <p>- Finns möjlighet att ta hjälp av Försvarsmakten som stöd för vissa uppgifter?</p> <p>- Statligt ekonomiskt stöd för andlig verksamhet inom hälso- och sjukvårdssektorn.</p> <p>- För att klara en uthållighet krävs förmodligen olika former av förrådshållning av engångsartiklar, sänglinnen och sängkläder, gångkläder och utrustning m.m.</p> <p>- Förvaring av avlidna(kylrum).</p> <p>- Förvaring av smittförorenat avfall.</p> <p>- Avtal som garanterar att leveranser fungerar.</p>
---	--	--

Skydd och säkerhet

Samhällsviktig verksamhet

Här återfinns polis, räddningstjänst och SOS Alarm, rättsväsendet med domstolar och kriminalvård, Försvarsmakten och gränskontroll med Tullverket, Kustbevakningen samt vaktbolag.

Cirka 65 verksamheter har lämnat underlag.

Några vitala funktioner och befattningar

Generellt för sektorn: operativ ledning.

Inom polisen: länskommunikationscentralen, uttryckningsverksamhet och utredningsverksamhet för grov brottslighet.

Inom räddningstjänsten: insatsledningen, operativa räddningstjänsten, räddningscentraler samt en viss tillsynsverksamhet.

Inom skydd och bevakning: bevakning av samhällsviktiga anläggningar, väktare och deras insatser, instruktioner.

Inom domstolsväsendet: domare, advokater, åklagare, notarier med flera för mål med förtur samt expediering av beslut.

Inom kriminalvården: säkerhet på anstalterna, service och sjukvård.

Externa beroenden

Polisen anger beroende av åklagarmyndigheten för beslut och kriminalvård för gripna och anhållna personer. Inom rättsväsendet finns ett beroende av advokater och Domstolsverket. Räddningstjänsten är beroende av externa resurser för underhåll och reparationer av räddningsfordon. Inom sektorn i stort har knappt hälften påtalat ett beroende av drivmedel. Andra nämnda externa beroenden är sjukvård, SOS Alarm, livsmedel, fastighetsunderhåll och kommunalteknisk försörjning.

Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi

Exempel på åtgärder är att säkerställa prioriterad verksamhet och information till kunder, en ökad omvärldsbevakning, att stänga vissa delar av verksamheten och prioritera kärnverksamheten samt att införa skydds-kläder, till exempel andningskydd. Andra exempel är att införa skiftgång, att använda fjärrarbetsplatser och hemarbetsplatser, att flytta en verksamhet inom SOS-Alarm till andra SOS-centraler samt att ha hygienföreskrifter för personal för att minska smittspridning.

Bedömning av förmåga

Förmågan fördelar sig i stort mellan förmåga med vissa brister och bristfällig förmåga och det verkar vara en liknande bedömning i alla länen. Svaren ger intryck av att pandemiplanering är en relativt ny fråga för flera aktörer och att de inte har hunnit så långt i sin planering. Verksamheterna inom denna sektor kan dock komma att belastas hårt vid en pandemi, bland annat om polis och räddningstjänst behöver ge stöd till landsting eller om eventuella störningar uppstår i andra sektorer. Förmågan att kunna hantera större händelser blir begränsad.

Behov av stöd

Undantag från bestämmelser	Information och samverkan	Resurser
<ul style="list-style-type: none"> - Avsteg från arbetstidslagen. - En snabbare hantering av väktargodkännanden vid ev. behov av nyrekrytering. Säkerhetsklassning av personal tar tid. - Ändring i SRV-föreskrifter då det gäller rätten att utnyttja deltidsbrandmän på heltid. 	<ul style="list-style-type: none"> - Informationsinsatser riktade till allmänheten, t.ex. att 112-numret endast är avsett att användas vid nödlägen. - Fortlöpande tillgång till aktuell information om lägesbild i kritiskt läge samt utbildning i tidigt skede. - Information om smittvägar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Prioritering av läkemedel och vaccinationer. - Lån av personal från andra regioner, behov av att kunna beordra personal vid dylika tillstånd, vilket i dag endast kan göras på heltidsanställd personal. - Hjälp med sanering efter insats med smittade människor.

<p>- Särskild lagstiftning så att vissa tidsfrister kan undantas samt ändrad lagstiftning så att nämndemän från olika domkretsar kan ersätta varandra. I dag är detta inte möjligt.</p>	<p>- Större smidighet i kontakter med kommuner för nätverksbyggande som ger en bättre beredskap.</p> <p>- Samarbete behövs med deltidsbrandmäns huvudarbetsgivare om ökad arbetsbelastning ska läggas på dessa.</p> <p>- Regional och nationell samverkan mellan polismyndigheter och beredskapspolis.</p>	<p>- Resurser i form av personal, tekniskt stöd som t. ex. trygghetslarm, besöksgrupper med frivilligpersonal och ev. transportförstärkningar.</p> <p>- Stöd från Domstolsverket för IT-drift och löneutbetalningar (domstol).</p>
---	--	--

Transporter

Samhällsviktig verksamhet

Flyg, drift av flygplatser, flygtrafikledning och Luftfartsverket har tagits med liksom järnvägstransporter och Banverkets banhållning och trafikledningscentral. Hamnar och Sjöfartsverket nämns av länsstyrelser med hamntrafik. Vägverkets ansvar för väghållning och åkeriverksamhet finns också upptaget. Även lokal och regional kollektivtrafik återfinns här..

Drygt 65 verksamheter har lämnat underlag.

Några vitala funktioner och befattningar

För sektorn i stort har tankning, drift och underhåll av tekniska system, reservdelar samt service av fordon angetts som vitala funktioner. Vidare har underhåll av och tillgänglighet till transportsystemet angetts som en vital funktion liksom trafikplanering och arbetsplanering. Vitala befattningar för sektorn som har angetts är teknisk personal, chaufförer, lokförare samt lotsar för lotsning av fartyg.

Externa beroenden

Järnvägsföretag har angivit Banverket. Flygledning och flygplatser behövs för flyget och sjötrafiken är beroende av Sjöfartsverket och hamnarnas funktion. Tillgång till drivmedel, verkstäder, entreprenörer, reservdelar, halkningsmedel och avvisningsvätska är andra externa beroenden. Polismyndigheten behövs vid problem i trafiken. Även sjukvårdsupplysning har angivits.

Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi

Exempel är att prioritera verksamheten och stänga vissa delar av verksamheten där alternativa färdvägar finns samt att omfördela resurser. Personalbrist kan ge färre tåg i trafik, men möjligheten finns att styra om personal från en annan del av landet vid akuta behov. Transportföretagen kan också avstå från åtgärder som stortvätt och sanering av fordon och minska trafiktätheten, men ha fler vagnar för att öka uthålligheten för lokförare.

Andra exempel är att lagerhålla kritiska produkter för att klara kortare leveransbortfall, att förbereda arbetsplatser för att kunna bedriva verksamheten på annan plats samt att säkerställa att avtal föreligger som reglerar motsvarande extraordinära situationer.

Bedömning av förmågan

Här har hälften av aktörerna angett att förmågan har vissa brister och andra hälften att den är bristfällig. Flera aktörer har krisplaner som de kan följa vid en pandemi. Det är osäkert om alla aktörer har beräknat att efterfrågan av transporter sjunker. En länsstyrelse har bedömt att förmågan är tillfredsställande, medan länsstyrelsen i Stockholm ser stora problem, inte minst om kollektivtrafiken inte fungerar i tillräcklig utsträckning. Spårbunden trafik verkar vara mest sårbar. Fler tågtrafikbolag har angett att de vid en personalfrånvaro på 50 procent bara kan upprätthålla omkring hälften av sin trafik, bland annat för att det råder brist på personal redan i dag.

Behov av stöd

Undantag från bestämmelser	Information och samverkan	Resurser
<ul style="list-style-type: none"> - Avsteg från arbetstidslagstiftningen. Tydliggörande då det gäller tolkning och tillämpning av begreppet nödfallsövertid. - Högre krav på nätägarna efterfrågas för att undvika störningar i eldistributionen. - Lättnader i reglerna från Arbetsmiljöverket för att få framföra tåg med endast en lokförare (enkelbemannat). - Flexibelt dispensförfarande från berörda myndigheters sida. - Kunna beordra verkstäder att arbeta med service på fartyg och kollektivtrafik. 	<ul style="list-style-type: none"> - Information till allmänheten om att noga överväga personresor. - Prioritering av kritiska förnödenheter bör omhändertas av den övergripande nationella krisberedskapsplaneringen. - Från nationell nivå förtydliga hur prioriteringar i flygtrafiksystemet i kris kommer att hanteras. - Att de samhällsviktiga verksamheterna kan vända sig till media för att nå den egna personalen och även kunderna. - Informationsmaterial att dela ut till personal och resenärer. - Stöd för planering och övning. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vaccin till personal. - Prioriterade bränsleleveranser. - Fungerande kollektivtrafik för att säkra personalens resor till och från arbetet. - Större samordning av kollektivtrafikslag t.ex. länstrafik och tågtrafik. - Ekonomisk ersättning för att fördela om resurser vid behov av yrkesförare. - Om man tillför personal utifrån landet är det viktigt att dessa kan erbjudas basal samhällsservice på orten inkl. hotell, matställen och så vidare. - Ökade personalresurser i form av "säkerhetsmarginal" ger bättre förutsättningar för en förbättrad arbetsinsats och beredskap inom säkerhetsområdet.

Kommunalteknisk försörjning

Samhällsviktig verksamhet

Här har de angett kommunal renhållning, kommunalt vatten och avlopp, väghållning av kommunala vägar, inklusive snöröjning.

Drygt 35 verksamheter har lämnat underlag.

Vitala funktioner och befattningar

Här har de angett hämtning av hushållssopor och avfall samt information om ändrade tider för hämtning, process- och driftkontroll, renhållning samt drift- och servicepersonal som vitala funktioner och befattningar.

Externa beroenden

Drivmedel, verkstäder och reservdelar för fordon, entreprenörer för sophämtning och mottagning samt förbränningsanläggningar har tagits upp här.

Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi

Generellt: Exempel på åtgärder är omprioriteringar mellan orter och lån av personal, att senarelägga planerat underhåll där det anses vara möjligt, att omfördela personal samt att tillfälligt upphöra med periodiskt underhåll med koncentration på daglig drift. Endast de viktigaste uppgifterna utförs.

Renhållning: Exempel på åtgärder är en nedprioritering av verksamheten på återvinningscentralerna och vid behov stängs dessa, man kan söka dispens för att kunna deponera mera avfall, om det blir för stora lager på återvinningsanläggningen, man kan göra en prioritering av sophämtning för vissa kunder, till exempel sjukhus och flerbostäder före hämtning hos villakunder samt att sophämtningen i staden prioriteras före den på landsbygden.

Vatten och avlopp: Exempel på åtgärder är att informera om bashygien samt att en stödkloreringsutrustning ska finnas installerad. Man kan ha ett kemikalielager och samarbeta med kringliggande kommuner och entreprenörer om hämt- och avlastningskapacitet.

Bedömning av förmåga

Nästan samtliga aktörer från alla län anger att de har förmåga med vissa brister, ett par har god förmåga och en handfull aktörer har angett bristfällig förmåga. Sämst förmåga har de kommuner som inte har planerat för pandemi. För vatten och avlopp finns oftast god beredskap. Sophanteringen kan i värsta fall leda till sanitära olägenheter, främst i storstäderna.

Behov av stöd

Undantag från bestämmelser	Information och samverkan	Resurser
- Övertidsdispens från de fackliga organisationerna.	- Central samordning av information.	- Hjälpt för att klara underhållsinsatser utöver vad som köps in

<p>Regelverket för arbetstids- uttag kan behöva få en tydlig "nödmöjlighet".</p> <p>- Tillstånd att deponera mer avfall än vad tillstånden tillåter.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stöd enligt pandemiplan samt samverkan över myndighets- och kommun- gränser. - Eventuell samverkan med grannkommuner. - Utbildning för samtlig personal. 	<p>normalt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Transportörer av vattentankar och dieselolja. - Tillgång till vacciner, skydds- utrustning och masker. - Stöd från hemvärdet, Försvars- makten och andra frivilliga, såsom Röda Korset. - Tillgång på drivmedel och fram- komlighet i trafiken. - Ökad personalstyrka för att ge möjlighet till delade ansvar- områden och bättre kunna täcka upp för varandra. - Ekonomiska resurser och hand- ledning i att inventera och doku- mentera personalens kompetens och ansvarsområden samt syste- matisera och digitalisera viktiga administrativa rutiner och arkiv.
--	--	---

Livsmedelsförsörjning

Samhällsviktig verksamhet

Här anges tillverkning och produktion, kontroll, distribution och försäljning av livsmedel som samhällsviktig verksamhet. Även lantbruket har av vissa länsstyrelser tagits med.

Drygt 35 verksamheter har lämnat underlag.

Några vitala funktioner och befattningar

IT-system har angetts som en vital funktion för sektorn i stort. Slakterier har av flera lyfts fram som en kritisk funktion. För mejerier har intransport av mjölkråvara angivits. Även djurskydd har pekats ut.

Externa beroenden

Inom mejeribranschen har ett fåtal angett transport av varor och förnödenheter till och från mejeriet som externt beroende. Inom sektorn har en dryg tredjedel angivit drivmedel och transportörer som beroende och vidare har leverantörer, avfallshantering, vatten och avlopp samt bemanningsföretag nämnts av ett fåtal.

Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi

Generellt: Exempel på åtgärder är en omfördelning av personal och andra resurser, att ta ut övertid och att anlita bemanningsföretag. Man kan göra en nedprioritering av vissa verksamheter, till exempel administration, minska antalet leveranstillfällen och upprätta en kompetensplan och på så vis bredda kompetensen hos personalen för att minska beroendet av enskilda personer.

Inom handeln: Exempel på åtgärder är ett minskat sortiment, att stänga vissa butiker, att omdisponera personalen till andra butiker och även till andra delar av landet och att man kan upprätta en kontinuerlig kontakt med butiker för aktuell lägesbild. Vid dålig bemanning i butik, ska man stötta butikerna i kontakter med myndigheter, polis, bevakningsföretag och så vidare för att undvika eventuell kriminalitet.

Lantbruket: Exempel på åtgärder är ett samarbete mellan aktörer.

Bedömning av förmåga

Import, produktion och slakt verkar vara de mest kritiska delarna, medan detaljhandeln verkar kunna finna flexibla lösningar genom samarbete. Dagligvaruhandelns förmåga beror till stor del på leverantörerna. Vid en pandemi befaras tillverkningsindustrin och transporter gå med reducerad kapacitet, vilket ger störningar i varuflödet. Den största påverkan blir förmodligen på färskvaruområdet, till exempel grönsaker, frukt, färsk fisk, färskt kött, färskt bröd och mejeriprodukter. För alla produkter utom färsk mjölk finns motsvarande varor i frysdiskarna. Prioritering till vissa butiker medför att några kan få stänga. Kontinuitetsplanering finns hos de större livsmedelskedjorna och ses över regelbundet. Samarbete inom branschen kommer att ske vid samhällsfara.

Ett par länsstyrelser har lyft fram lantbrukets sårbarhet utifrån djurskyddsperspektivet, eftersom många gårdar drivs som enmans- eller familjeföretag och det kan vara svårt att hitta ersättare. En länsstyrelse har angett att lantbruken är vana vid att hitta flexibla lösningar och att detta inte är ett problem. Anledningen till olika svar kan vara att lantbrukarnas nätverk är olika utvecklat i olika delar av landet.

Behov av stöd

Undantag från bestämmelser	Information och samverkan	Resurser
<ul style="list-style-type: none"> - Behov av att kunna få göra undantag från arbetstidslagstiftningen. - Det är angeläget att myndigheter kan fatta snabba beslut i nya frågor, t.ex. hur kadaver får hanteras om en lantbrukare tvingas nödslakta 	<ul style="list-style-type: none"> - Samhällelig samordning av livsmedelssektorn vid kris. - Stöd i samarbetet mellan djurskydds- och livsmedelsinspektörer i olika kommuner. - Stöd från myndigheter inför eventuella prioriteringar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Säkra tillgång till drivmedel. - Prioritering för avfallshantering. - Framkomliga vägar samt fungerande el-, tele- och it-drift. - Personalpool som kan stödja gårdar med djurhållning.

<p>och transport och mottagning av kadaver inte fungerar som normalt.</p> <p>- Flexibla regler för kylhantering.</p> <p>- Dispens från regler om ensamarbete inom handeln.</p>		
--	--	--

Offentlig förvaltning

Samhällsviktig verksamhet

Här återfinns statlig och kommunal verksamhet som inte ingår i någon annan sektor, till exempel kronofogdemyndigheten, Skatteverket, vissa expertmyndigheter samt länsstyrelserna själva. Trossamfunden och begravningsverksamheten återfinns också här.

Drygt 60 verksamheter har lämnat underlag.

Vitala funktioner och befattningar

Krisledning, IT-service och andra tekniska stödsystem lyfts fram av många. Kommunerna lyfter fram kommunal ledning och information till allmänheten. Självvård, diakoni och samtalsstöd från trossamfunden lyfts fram. Länsstyrelserna inom Sydlänssamverkan har tillsammans definierat vilka funktioner inom länsstyrelserna och kommunerna som är samhällsviktiga och i vilken omfattning de ska bedrivas.

Externa beroenden

Inom kommunal verksamhet anges livsmedel, vatten, andra kommuner och länsstyrelser som externa beroenden. Inom sektorn i stort anges massmedia, fungerande hälso- och sjukvård samt begravningsväsendet.

Exempel på åtgärder för att hantera effekterna av en pandemi

Exempel på åtgärder är en nedprioritering av uppgifter som administration, att samverka med andra myndigheter samt att använda teknik för arbete hemifrån och för möten per distans.

Bedömning av förmågan

Aktörernas bedömning delar sig lika mellan förmåga med vissa brister och bristfällig förmåga. Få nationella myndigheter verkar ha planerat för pandemi. Det är dock svårt att uttala sig om effekten av detta. Bland kommunerna varierar bedömningarna av förmågan och långt ifrån alla kommuner har besvarat länsstyrelsernas frågor. Det går inte heller att uttala sig om länsstyrelsernas egen kapacitet, även om ett par länsstyrelser har tagit upp sin egen förmåga. Länsstyrelserna inom Sydlänssamverkan har dock lyft fram att det skulle vara svårt att hålla ett val samtidigt som en pandemi pågår.

Behov av stöd

Undantag från bestämmelser	Information och samverkan	Resurser
<ul style="list-style-type: none"> - Det behöver klaras ut i vilken omfattning undantag kan göras från de arbetstidsregler som gäller. - Arbets- och beslutsordning inom myndigheter kan komma att behöva ändras vid en pandemi. - Myndighetsbeslut om hur de arbetssökandes kontaktvägar med arbetsförmedlingen kan ske vid en sådan här påfrestning. Om möjligt, mer kontakt via telefon eller Internet för att undvika exponering för smitta på allmänna kommunikationer - Förbud för tillträde till åhörarläktaren i plenisalen under pandemiutbrottet för att minska risken för smitta. - Församlingar och samfälligheter kan behöva få tillstånd för att utöka kyrkogårdar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Samverkan med andra domstolar i närheten. - Vägledningar som stöd för planering av olika slag är till god hjälp. - Myndigheter skulle lagstiftningsmässigt gynnas av tydligare direktiv från statsmakterna då det gäller vilken förmåga som ska kunna upprätthållas vid en pandemi och andra extraordinära händelser. - Kommunerna efterfrågar snabb information från länsstyrelsen och andra myndigheter, tillgång till kriswebb samt stöd med informatörer. - Rekommendationer för när skolorna bör stängas. - Snabb samordning av samhällets insatser och resurser via ansvariga myndigheter. - För att undvika panik bland befolkningen är det av största vikt att informationsinsatser m.m. ger medborgarna korrekt information. - Stöd till verksamheter från myndigheterna i form av expertunderlag och bedömningar av konsekvenser i samhället, t.ex. från Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet, KBM och Länsstyrelsen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Resurser för att kunna åtgärda de brister som framkommer i pågående riskanalys. - Om kommunens egna resurser (människa och övriga tillgångar) är uttömda och det är svårt för kommunen att lösa situationen på egen hand, kan det vara lämpligt om länsstyrelsen eller landstinget kan agera resurscentral för tillgängliga resurser i länet. - Tillgängligheten till vaccin utgör en vital aspekt för att begränsa konsekvenserna av en pandemi. - Behov av att korttidsanställa och snabbutbilda personal från exempelvis bemanningsföretag. Detta skulle i sin tur innebära behov av extra tilldelning av medel till verksamheten.